

Toerisme in Nederland

Het gebruik van logiesaccommodaties 2010

Verklaring van tekens

.	gegevens ontbreken
*	voorlopig cijfer
**	nader voorlopig cijfer
x	geheim
–	nihil
–	(indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
o (o,o)	het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2010–2011	2010 tot en met 2011
2010/2011	het gemiddelde over de jaren 2010 tot en met 2011
2010/'11	oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2010 en eindigend in 2011
2008/'09	
–2010/'11	oogstjaar, boekjaar enz., 2008/'09 tot en met 2010/'11

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312
2492 JP Den Haag

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek
Grafimedia

Druk

OBT bv, Den Haag

Omslag

TelDesign, Rotterdam

Inlichtingen

Tel. 088) 570 70 70
Fax (070) 337 59 94
Via contact formulier:
www.cbs.nl/infoservice

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl
Fax (045) 570 62 68

Internet

www.cbs.nl

Prijs: € 37,70
(exclusief verzendkosten)

ISBN: 978-90-357-1527-1

ISSN: 1383-7214

Oplage: 450

© Centraal Bureau voor de Statistiek,
Den Haag/Heerlen, 2011.
Verveelvoudiging is toegestaan,
mits het CBS als bron wordt vermeld

Samenvatting

Het jaar 2010 liet ten opzichte van 2009 een voorzetting van het herstel van het meerdaagse toerisme in Nederlandse logiesaccommodaties zien. Het aantal gasten in logiesaccommodaties nam met 3,6 procent toe tot 30,0 miljoen, het aantal overnachtingen steeg licht met 0,4 procent tot 84,9 miljoen. Nederlanders bleven meer maar korter in eigen land. Zo nam het aantal Nederlandse gasten licht toe met 0,5 procent tot 19,1 miljoen, het aantal overnachtingen nam echter met 2,4 procent af en kwam daarmee uit op 58,1 miljoen. Buitenlandse gasten kwamen met een groter aantal naar Nederland. Het aantal buitenlandse gasten nam met 9,7 procent toe tot 10,9 miljoen en hun overnachtingen met 7,1 procent tot 26,8 miljoen.

Deze cijfers waren het gevolg van een aantal ontwikkelingen. Zo heeft het herstel van de recessie zich voortgezet. Dat vertaalt zich vermoedelijk onder andere in een stijging van het aantal zakelijke overnachtingen in Nederlandse hotels. Ook lange vakanties in het buitenland worden vermoedelijk weer aantrekkelijker. Zodoende een afname van het aantal overnachtingen gemaakt door Nederlandse gasten en een stijging van het aantal buitenlandse gasten en hun overnachtingen.

De toename in het aantal gasten en overnachtingen gold in het bijzonder voor de hotels. De hotels kregen zagen zowel het aantal gasten als de overnachtingen met ruim 7 procent stijgen. Binnen de verblijfsrecreatie ging het minder goed. Het aantal gasten op de campings nam af met 1,9 procent en hun overnachtingen met 3,9 procent. De bungalowparken kenden in 2010 een afname van 3,5 procent in het aantal gasten en 3,6 procent in het aantal nachten. Ook de groepsaccommodaties kenden een daling van het aantal gasten en nachten. Zo nam het aantal gasten af met 3,6 procent en het aantal overnachtingen met 0,7 procent. Het totale aantal gasten dat in de verblijfsaccommodaties verbleef en hun overnachtingen nam daarmee af met respectievelijk 3,0 en 3,5 procent.

Kerncijfers toeristen en overnachtingen, 2010

	Eenheid	Hotels, pensions en jeugdaccom- modaties	Huisjes- complexen	Kampeer- terreinen	Groeps- accom- modaties	Totaal
Toeristen (gasten in Nederlandse logiesaccommodaties)						
ww. uit	<i>mln</i>	19,2	5,9	3,5	1,4	30,0
Nederland	<i>mln</i>	10,5	4,6	2,7	1,3	19,1
buitenland	<i>mln</i>	8,7	1,3	0,7	0,1	10,9
Overnachtingen (overnachtingen van gasten in Nederlandse logiesaccommodaties)						
ww. van gasten uit	<i>mln</i>	33,7	28,0	19,3	3,9	84,9
Nederland	<i>mln</i>	17,5	21,2	16,0	3,3	58,1
buitenland	<i>mln</i>	16,2	6,8	3,3	0,6	26,8
Gemiddeld aantal overnachtingen per gast in één accommodatie						
ww. van gasten uit	<i>abs.</i>	1,8	4,7	5,5	2,8	2,8
Nederland	<i>abs.</i>	1,7	4,6	5,8	2,6	3,0
buitenland	<i>abs.</i>	1,9	5,2	4,4	5,6	2,5
Netto slaappleaats-bezettingsgraad (gemiddeld over de maanden van het jaar)	<i>%</i>	44,4	35,6	11,4	24,1	

Bron: CBS.

Inleiding

De toeristische sector neemt in onze economie een belangrijke plaats in. Er is dan ook behoefte aan statistische informatie over zowel het binnenlands als uitgaand toerisme. Vóór 1995 brachten het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen (NBTC) en het Nederlands Research Instituut voor Recreatie en Toerisme (NRIT) ieder hun eigen publicaties op de markt. Om nog beter dan in het verleden op vragen van het (toeristisch) bedrijfsleven, het onderwijs en de overheid in te kunnen spelen, hebben deze instellingen vanaf 1995 hun krachten gebundeld in de 'Publicatiereeks toerisme en recreatie'. In deze reeks wordt jaarlijks een actueel beeld van de ontwikkelingen op het gebied van de toeristisch-recreatieve sector gegeven.

De genoemde reeks bestond uit de volgende publicaties: het 'Trendrapport Toerisme en Recreatie' van het NRIT, 'Vakanties van Nederlanders' van het CBS, 'Toerisme en recreatie in cijfers' van het CBS en NBTC, 'Toerisme in Nederland, het gebruik van logiesaccommodaties' en de cd-rom 'StatLine' van het CBS. Sinds 2007 is de publicatie 'Trendrapport Toerisme en Recreatie' komen te vervallen. Wellicht dat deze publicatie in de toekomst in een andere vorm weer zal terugkeren in de reeks.

In deze publicatie: 'Toerisme in Nederland, het gebruik van logiesaccommodaties', staat het gebruik van logiesaccommodaties in Nederland centraal. Het onderzoek 'Logiesaccommodaties' wordt gebruikt als basis voor deze publicatie. In dit onderzoek wordt maandelijks aan Nederlandse logiesaccommodaties gevraagd naar het aantal gasten en overnachtingen in hun accommodaties. Dit jaar zijn in deze publicatie voor het eerst cijfers opgenomen over het zakelijk toerisme.

De overige publicaties binnen de reeks zijn met een aantrekkelijke korting als pakket te bestellen. Ze zijn uiteraard ook los verkrijgbaar. Daarnaast heeft het CBS een uitgebreide databank, StatLine genaamd, die via internet gratis kan worden benaderd (<http://statline.cbs.nl>). In aanhangsel V is beschreven hoe gegevens over logiesaccommodaties uit StatLine kunnen worden verkregen.

Er zijn meer gegevens beschikbaar over het aanbod en gebruik van logiesaccommodaties in Nederland dan in deze publicatie konden worden opgenomen. Voor nadere informatie over publicaties, StatLine en onderzoeken op het gebied van toerisme en vrijetijdsbesteding kunt u contact opnemen met de Infoservice van het CBS, tel. 0900 0227, e-mail infoservice@cbs.nl.

Inhoud

Samenvatting	3
Inleiding	5
1. Doel en opzet van de publicatie	11
1.1 Doel van de publicatie	12
1.2 Opzet van de publicatie	12
2. Aanbod en gebruik van logies-accommodaties	17
2.1 Gasten in Nederlandse logiesaccommodaties	18
2.2 Overnachtingen in Nederlandse logiesaccommodaties	27
2.3 Zakelijke overnachtingen	38
2.4 Aanbod en bezettingsgraad van Nederlandse logiesaccommodaties	44
3. Tabellen	51
3.1 Aanbod en gebruik van logies-accommodaties naar kwartaal	52
3.2 Aanbod en gebruik van logies-accommodaties naar maand	57
3.3 Aanbod en gebruik van logies-accommodaties naar provincie	62
3.4 Aanbod en gebruik van logies-accommodaties naar toeristen-gebied	69
3.5 Het gebruik van logies-accommodaties naar logiesvorm	77
4. Aanhangsels	83
4.1 Lijst van gehanteerde begrippen	84
4.2 Doel en opzet van de Statistiek Logiesaccommodaties	88
4.3 Cartogram Toeristengebieden in Nederland, 2010	91
4.4 Toeristengebieden in Nederland, gemeentelijke indeling op 1 januari 2010	92
4.5 Handleiding voor de gebruikers van StatLine	96
Index	97
Enkele aanverwante publicaties	99

Doel en opzet
van de
publicatie

1

Doel en opzet van de publicatie

1.1 Doel van de publicatie

1.2 Opzet van de publicatie

1.1 Doel van de publicatie

Het CBS wil met deze publicatie een beeld schetsen van het aantal toeristen en hun overnachtingen in Nederland. Daarvoor worden cijfers gepresenteerd over het aantal gasten en hun overnachtingen in logiesaccommodaties in Nederland. Bij de logiesaccommodaties worden de volgende types onderscheiden: hotels, pensions en jeugdaccommodaties (jeugdhotels en -herbergen), huisjescomplexen, kampeerterreinen en groepsaccommodaties.

Bij de beschrijving wordt gebruik gemaakt van drie belangrijke gemeten grootheden. Ten eerste is van iedere gast het land van herkomst (woonplaats) bekend. Daarmee kan zowel het inkomend als het binnenlands toerisme in kaart worden gebracht. Ten tweede wordt aandacht besteed aan de regio van bestemming (aanbod en gebruik per provincie en toeristengebied). Tenslotte wordt de ontwikkeling gedurende het verslagjaar gegeven (aanbod en gebruik van logiesaccommodaties naar maand en kwartaal).

In deze publicatie worden uitsluitend cijfers gepresenteerd over de toeristische verhuur. Deze afgrenzing houdt in dat gasten op vast verhuurde standplaatsen en in vast verhuurde huisjes niet worden vermeld ook al zijn er (gebieden met) accommodaties waar meer overnachtingen door vaste gasten worden geregistreerd dan door toeristen. Daarnaast worden in deze publicatie zakelijke gasten als toerist beschouwd. Uitgezonderd hiervan zijn voornamelijk arbeiders uit andere Europese landen. Deze groep verblijft overwegend langer dan twee maanden voor werkzaamheden in bijvoorbeeld de bouwsector.

1.2 Opzet van de publicatie

Hoofdstuk 2 geeft een beschrijving van het aantal geregistreerde gasten en overnachtingen in Nederlandse logiesaccommodaties over de laatste vijf jaren (2006–2010). In hoofdstuk 2 wordt tevens het aanbod van accommodaties en van slaapplekken en worden bezettingsgraden weergegeven en voor het eerst cijfers over het zakelijke toerisme in Nederland.

Hoofdstuk 3 bevat gedetailleerde tabellen over het jaar 2010. Het aanbod en gebruik van logiesaccommodaties naar maand en kwartaal en naar provincie en toeristengebied zijn in dit hoofdstuk onderwerp van bespreking.

In Aanhangsel 4.1 wordt een lijst van gehanteerde begrippen gepresenteerd. Aanhangsel

4.2 bevat een beknopte beschrijving van de Statistiek Logiesaccommodaties. Aanhangsel 4.3 bevat een kaart van de Toeristengebieden in Nederland in 2010. Aanhangsel 4.5 geeft een korte uitleg over hoe StatLine gebruikt kan worden om gegevens over aanbod en gebruik van logiesaccommodaties te verkrijgen. De Index biedt de mogelijkheid snel een onderwerp te vinden.

Aanbod en gebruik van logiesaccom- modaties

2

Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties

2.1 Gasten in Nederlandse logiesaccommodaties

- Aantal gasten gedaald
- Land van herkomst
- Seizoenpatroon
- Regionale spreiding
- Logiesvorm

2.2 Overnachtingen in Nederlandse logiesaccommodaties

- Aantal overnachtingen gedaald
- Land van herkomst
- Seizoenpatroon
- Regionale spreiding
- Logiesvorm

2.3 Zakelijke overnachtingen

- Aantal zakelijke overnachtingen per provincie
- Aandeel zakelijke overnachtingen het hoogst in Utrecht
- Helft van de zakenreizigers boekt viersterrenhotel
- Minder sterren, meer toeristen
- Aandeel zakelijke overnachtingen het laagst in augustus

2.4 Aanbod en bezettingsgraad van Nederlandse logiesaccommodaties

- Aanbod
- Bezettingsgraad

2.1 Gasten in Nederlandse logiesaccommodaties

Aantal gasten gedaald

Het jaar 2010 vormde voor het toerisme in Nederlandse logiesaccommodaties, in tegenstelling tot de twee daaraan voorafgaande jaren, een goed jaar. De toename van het totale aantal gasten met 3,6 procent naar 30,0 miljoen is een saldo van uiteenlopende ontwikkelingen. De ontwikkelingen verschilden tussen de kwartalen in het jaar, tussen de verschillende typen accommodaties en tussen de landen van herkomst.

Alle kwartalen lieten een stijging zien. Deze stijging was het grootst in het derde (4,4 procent) en vierde (4,9 procent) kwartaal.

In 2010 steeg het aantal buitenlandse gasten in Nederlandse logiesaccommodaties met bijna 10 procent naar 10,9 miljoen buitenlandse gasten. Zo kwamen er 10 procent meer toeristen uit Groot-Brittannië en 20 procent meer uit Amerika. Maar ook het aantal Duitsers en Belgen nam flink toe met respectievelijk 3,8 en ruim 7 procent. Het aantal Nederlanders dat in eigen land verbleef, liet slechts een beperkte stijging van 0,5 procent zien.

Voorals hotels profiteerden van deze toename in het aantal gasten. Zij zagen 7,7 procent meer gasten. In de overige typen accommodaties verbleven minder gasten. Zo zagen de campings dit jaar het aantal gasten met een kleine 2 procent dalen, de bungalowparken met 3,5 procent en de groepsaccommodaties met 3,6 procent.

In 2010 30 miljoen gasten

Het lichte herstel van de recessie, dat in 2009 zijn intrede deed, lijkt in 2010 zich verder voort te zetten. De toerisme sector lijkt dat vooral te merken door een toename van het aantal hotelgasten en van het aantal buitenlandse gasten. De effecten van de neerwaartse conjunctuur, die in 2009 nog tot een lager aantal toeristen uit diverse landen leidde, lijken daarmee verdwenen.

Een gast is iedereen die in een logiesaccommodatie overnacht. Een toerist is iedere reiziger die zich buiten zijn of haar gebruikelijke omgeving begeeft voor ten hoogste een jaar voor recreatie of zaken. In deze publicatie wordt een gast gelijkgesteld aan een meerdaagse toerist. De begrippen gast en toerist worden in deze publicatie naast elkaar gebruikt. Overnacht

een toerist tijdens zijn vakantie of verblijf in meer dan één accommodatie (dat wil zeggen op meer dan één adres), dan wordt hij of zij evenzo vele malen als gast meegeteld.

Overeenkomstig internationale definities worden onder toeristen ook zakenreizigers begrepen. Wel kan worden aangenomen dat de zakenreizigers vooral in de hotels zullen verblijven en dat de kampeerterreinen en huisjescomplexen vrijwel uitsluitend de recreatieve toeristen zullen herbergen.

Als logiesaccommodaties worden aangemerkt hotels en pensions, kampeerterreinen, huisjescomplexen, jeugd- en groepsaccommodaties en combinaties van deze logiesvormen. Gasten op vast verhuurde standplaatsen, in vast verhuurde huisjes en in tweede woningen/stacaravans, gasten verblijvend bij familie of kennissen alsmede gasten op boten worden niet geregistreerd (zie Aanhangsel 4.1)

Land van herkomst

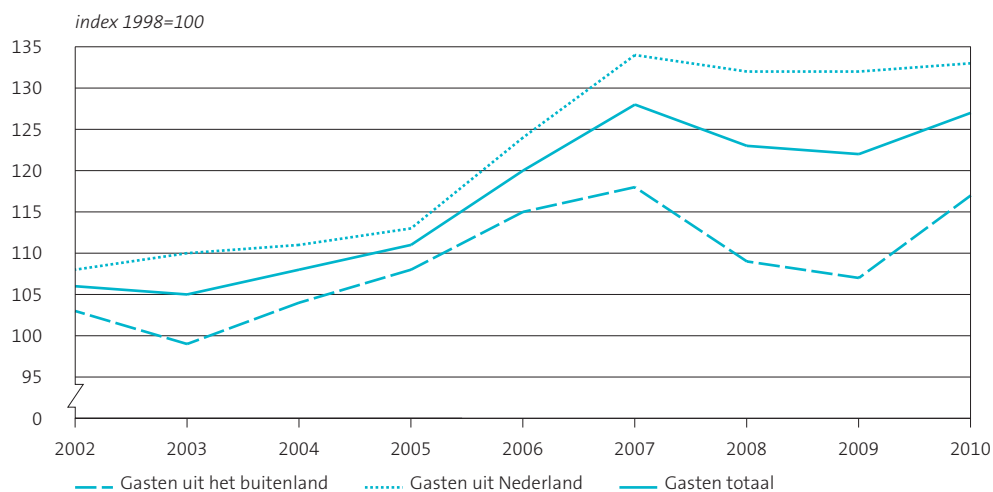
De toename van 3,6 procent van het aantal gasten wordt veroorzaakt door vooral een toename van het aantal Britse en Amerikaanse gasten met respectievelijk 10,4 en 20,2 procent. Met gezamenlijk 2,8 miljoen gasten in 2010 vormt hun aandeel in het totaal aantal gasten 9,3 procent en 26 procent in het aantal buitenlandse gasten. Omdat de Nederlandse gasten met 19,1 miljoen de meerderheid (in 2010 64 procent) van de gasten in logiesaccommodaties vormen, wordt de ontwikkeling van het toerisme in Nederland in belangrijke mate bepaald door de ontwikkeling van het aantal Nederlandse gasten. Hun aantal nam ten opzichte van 2009 echter met een kleine 90 duizend gasten beperkt toe.

Het aandeel van de buitenlandse gasten bedraagt daarmee in 2010 36 procent, waarvan 81 procent in 2010 uit Europa komt. Al jaren vormen de bezoekers uit Duitsland de grootste groep buitenlanders. Met ruim 2,8 miljoen in 2010 vormden zij eveneens 26 procent van alle buitenlandse gasten. Het tweede voor Nederland belangrijke land in aantallen buitenlandse gasten is het Verenigd Koninkrijk. Met 1,6 miljoen gasten in 2010 heeft het Verenigd Koninkrijk net als in 2009 een aandeel van 14 procent van alle buitenlandse gasten. Zij vormen dan 5,2 procent van alle gasten. Als derde Europees land volgt België, dat dit jaar met 1,3 miljoen gasten in accommodaties een aandeel van 4,2 procent heeft in het totale aantal gasten.

Het aantal gasten uit Amerika nam met ruim 20 procent toe tot 1,2 miljoen en kwam daarmee bijna op het niveau van 2007. Het aantal gasten uit Azië nam toe met 10 procent en kwam daarmee op ruim 0,6 miljoen.

In figuur 2.1.1 zijn de aantallen geregistreerde gasten van de afgelopen negen jaar naast elkaar gezet. In de figuren 3.1.1 tot en met 3.1.6 van hoofdstuk 3 wordt voor het jaar 2010 en per type accommodatie nader ingegaan op het aantal gasten naar land van woonplaats.

2.1.1 Gasten in Nederlandse logiesaccommodaties (1998=100)

Bron: CBS.

¹⁾ Door herziening van de statistiek zijn de uitkomsten vanaf 1998 niet vergelijkbaar met eerdere jaren.

2.1.2 Gasten in Nederlandse logiesaccommodaties naar land van woonplaats

	2006	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010	2010
	%					1998=100				x mln
Nederland	62	64	65	66	64	134	132	132	133	19,1
Buitenland	38	36	35	34	36	118	109	107	117	10,9
ww.										
Europa	30	29	28	28	29	121	112	111	119	8,8
w.o.										
Duitsland	10	9	9	9	9	106	100	103	107	2,8
België	3	4	4	4	4	179	180	191	204	1,3
Groot-Brittannië	7	6	6	5	5	119	103	88	97	1,6
Frankrijk	2	2	2	2	2	134	126	126	146	0,7
Amerika	5	4	4	4	4	111	93	89	107	1,2
Azië	2	2	2	2	2	104	94	95	105	0,6
Australië en Oceanië	0	0	0	0	0	96	89	87	117	0,1
Afrika	0	0	0	0	0	115	105	105	129	0,1
Totaal	100	100	100	100	100	128	123	122	127	30,0

Bron: CBS.

Seizoenpatroon

Meer dan 60 procent van de gasten komt in het zomerhalfjaar (april tot en met september). April, mei en juni zijn goed voor bijna 30 procent van alle gasten, en juli, augustus en september voor 32 procent. Dit patroon blijft al jaar en dag vrijwel ongewijzigd. Het eerste kwartaal is het minst druk: een ruime 17 procent van alle gasten komt in de maanden januari, februari of maart. Uiteraard verschilt dit seizoenspatroon per logiesvorm. Hotels zijn veelal het hele jaar geopend. De meeste kampeerterreinen, vele groepsaccommodaties en soms ook bungalowparken zijn gedurende de wintermaanden gesloten. In figuur 2.1.4 is de verdeling van de aantallen gasten over de maanden van het jaar geschetst. Augustus is de topmaand met in 2010 3,5 miljoen gasten, januari de hekkensluis met ongeveer 1,5 miljoen gasten. Het buitenlandse bezoek speelt zich in 2010 af in de periode van april tot en met augustus met uitloop naar september en oktober. De topmaanden zijn juli en augustus met 1,2 miljoen bezoekers. De maanden mei tot en met augustus vormen het echte hoogseizoen voor de Nederlandse gasten.

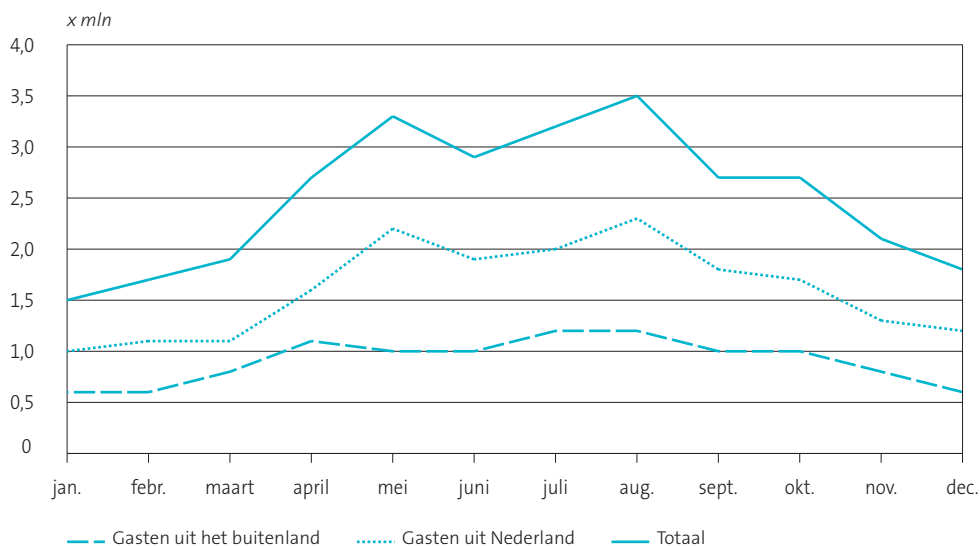
Augustus met 3,5 miljoen gasten topmaand

2.1.3 Gasten in Nederlandse logiesaccommodaties naar kwartaal

	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	Totaal	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	Totaal
	<i>x mln</i>					%				
2006	4,7	8,5	9,1	6,2	28,5	16,5	29,8	31,9	21,8	100
2007	5,3	8,8	9,4	6,7	30,3	17,7	29,2	31,1	22,0	100
2008	5,4	8,4	9,0	6,3	29,1	18,6	28,9	30,9	21,6	100
2009	5,0	8,6	9,1	6,3	29,0	17,2	29,7	31,4	21,7	100
2010	5,1	8,8	9,5	6,6	30,0	17,1	29,3	31,7	21,9	100

In de figuren 3.1.1 tot en met 3.2.3 van hoofdstuk 3 wordt voor het jaar 2010 en per type accommodatie nader ingegaan op de verdelingen van de gasten over de maanden en kwartalen.

2.1.4 Gasten in Nederlandse logiesaccommodaties naar maand, 2010

Bron: CBS.

Regionale spreiding

De provincie Noord-Holland trekt sinds jaren verreweg de meeste toeristen. In 2010 bood deze provincie onderdak aan bijna 9,3 miljoen gasten. Daarmee steeg het aantal gasten met 12 procent aanzienlijk in 2010. Het aantal buitenlandse toeristen in deze provincie nam met 13,8 procent toe. Het aantal buitenlandse bezoekers kwam daarmee in 2010 op een kleine 5,9 miljoen. Amsterdam is nog steeds de grootste trekpleister. Na Noord-Holland volgen op ruime afstand Zuid-Holland, Limburg, Gelderland en Noord-Brabant. Ook in 2010 trok de provincie Flevoland het kleinste aantal toeristen. De provincies Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel, Zuid-Holland en Limburg, kenden allen een teruggang in het aantal toeristen. De zwaarst getroffen provincie vormde Drenthe met een afname van ruim 5 procent.

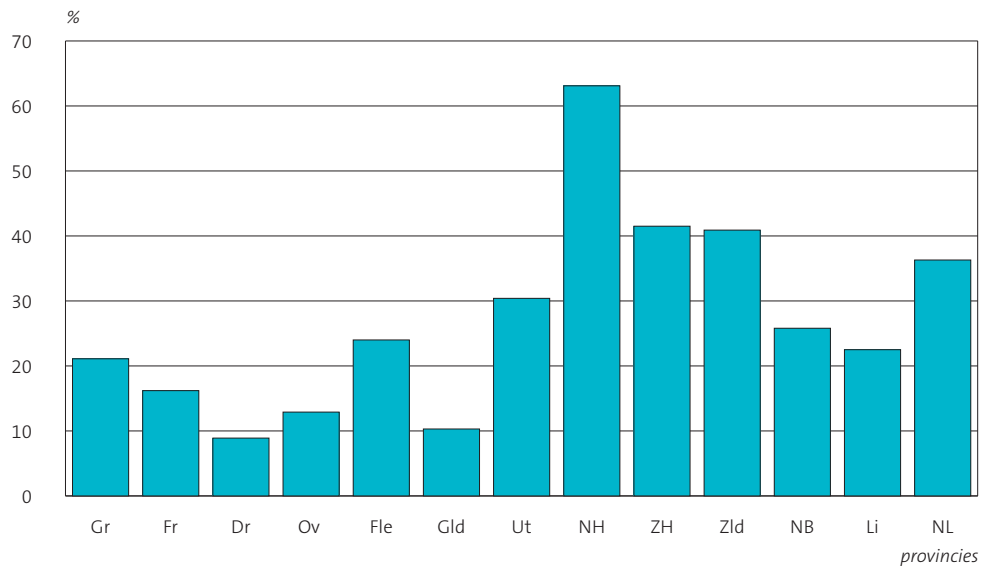
Het aandeel buitenlandse gasten varieert sterk van provincie tot provincie (zie figuur 2.1.5). In relatie tot de binnenlandse toeristen trekken de 'kust' provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Zeeland meer buitenlandse gasten (waaronder veel Duitsers) dan de meer 'bosrijke' provincies Gelderland, Overijssel, Drenthe, Noord-Brabant en Limburg. Voor Noord- en Zuid-Holland komt daar nog de aantrekkingskracht van de grote steden (Amsterdam, Den Haag en Rotterdam) bij. In 2010 komt 63 procent van alle gasten in Noord-Holland uit het buitenland. De laagste percentages buitenlandse gasten zijn ook in 2010 te vinden in de provincies Drenthe, Gelderland en Overijssel: respectievelijk 9, 10 en 13 procent.

2.1.5 Gasten in Nederlandse logiesaccommodaties naar bestemmingsprovincie

	2006	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010	2010
	%					1998=100				x mln
Groningen	2	2	2	2	2	132	121	129	124	0,5
Friesland	5	5	5	5	5	124	118	133	127	1,4
Drenthe	5	5	5	5	5	139	142	144	137	1,4
Overijssel	5	5	5	5	5	110	108	106	106	1,5
Flevoland	2	1	2	2	2	116	115	118	121	0,5
Gelderland	10	10	11	10	10	118	116	108	113	3,0
Utrecht	4	3	4	4	4	125	135	128	132	1,1
Noord-Holland	29	29	28	29	31	134	125	125	140	9,3
Zuid-Holland	11	12	12	12	11	126	126	125	122	3,4
Zeeland	6	6	5	6	6	143	122	130	137	1,8
Noord-Brabant	9	10	10	10	10	140	136	132	139	3,0
Limburg	12	11	11	11	10	118	112	109	107	3,1
Nederland	100	100	100	100	100	128	123	122	127	30,0

Bron: CBS.

2.1.6 Percentage buitenlandse gasten in Nederlandse logiesaccommodaties, per provincie, 2010

Bron: CBS.

Figuur 2.1.7 geeft de verdeling van het aantal gasten over de belangrijkste toeristengebieden weer. De vier grote steden (met Amsterdam als koploper) en de Noordzeebadplaatsen trekken ook in 2010 de meeste toeristen met respectievelijk 6,7 en 3,9 miljoen gasten. In 2010 kenden 6 van de 14 toeristengebieden een afname van het aantal gasten. Het toeristengebied dat de grootste daling kende in 2010 was het gebied de *Hollands-Utrechtse meren*. Het aantal toeristen dat dit gebied bezocht nam af met bijna een kwart en werd in het bijzonder veroorzaakt door de afname in het aantal Nederlandse gasten. Hun aantal was en is klein (minder dan 0,1 miljoen). Kleine fluctuaties in absolute aantallen leveren zodoende grote relatieve schommelingen.

In de figuren 3.3.1 tot en met 3.4.3 van hoofdstuk 3 wordt voor het jaar 2010 en per type accommodatie nader ingegaan op het aantal gasten naar provincie en toeristengebied.

2.1.7 Gasten in Nederlandse logiesaccommodaties naar toeristengebied¹⁾

	2006	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010	2010
	%					1998=100				x mln
Nederland	100	100	100	100	100	128	123	122	127	30,0
w.o.										
Waddeneilanden	4	4	4	4	4	123	119	127	127	1,2
Noordzeebadplaatsen	13	13	13	13	13	130	130	130	129	3,9
IJsselmeerkust	3	3	3	4	4	118	118	130	131	1,1
Deltagebied	3	3	2	2	2	150	120	122	129	0,7
Meren in Groningen, Friesland en Noord-West Overijssel	2	2	2	2	2	112	116	120	111	0,5
Utrechtse Heuvelrug en 't Gooi	2	2	2	2	2	132	143	134	135	0,7
Veluwe en Veluwerand	6	7	7	7	7	116	113	105	111	2,1
Achterhoek	2	2	2	2	2	108	112	109	110	0,5
Twente, Salland en Vechtstreek	5	5	5	5	5	109	108	106	106	1,4
Groningse, Friese en Drentse zandgronden	6	5	6	6	5	138	139	142	133	1,6
West- en Midden-Brabant	8	8	8	8	8	134	128	124	130	2,5
Oost-Brabant, Noord- en Midden-Limburg en Rijk van Nijmegen	7	7	8	7	7	123	125	121	116	2,0
Zuid-Limburg	6	6	6	6	6	120	111	109	110	1,7
Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht	21	21	20	20	22	136	124	126	142	6,7

Bron: CBS.

¹⁾ Voor de afbakening van de toeristengebieden zie cartogram in aanhangsel 4.3 (cartogram toeristengebieden).

Logiesvorm

Van alle gasten overnachtte in 2010 64 procent in een hotel, pension of jeugdaccommodatie. Twintig procent van het aantal gasten verbleef in een huisje of bungalow en 12 procent op een camping (exclusief vaste gasten).

Het aantal kamperende gasten bleef met een afname van minder dan 2 procent rond de 3,5 miljoen (exclusief vaste gasten). De bungalowparken ondervonden een daling van het aantal gasten met 3,5 procent. Deze daling wordt vooral door Nederlandse gasten veroorzaakt (5 procent). Het aantal buitenlandse gasten groeide namelijk met 2,6 procent. In 2010 verbleven uiteindelijk 5,9 miljoen gasten in huisjes of bungalows, waarvan 1,3 miljoen uit het buitenland. Ook de groepsaccommodaties ontvingen minder gasten dan het jaar ervoor; de afname in het aantal gasten bedroeg hier 3,6 procent. Het logiestype hotels vormde de enige logiesvorm waar het aantal gasten in 2010 toenam en zelfs fors. Zij zagen een stijging van het aantal gasten met 7,7 procent. Het aantal gasten dat in 2010 verbleef in hotels kwam daarmee op 19,2 miljoen, 45 procent daarvan kwam uit het buitenland.

2.1.8 Gasten in Nederlandse logiesaccommodaties naar type accommodatie

	2006	2007	2008	2009	2010	2006	2007	2008	2009	2010
	%					x mln				
Hotels, pensions en jeugdaccommodaties	63	64	64	62	64	18,0	19,2	18,5	17,8	19,2
Huisjescomplexen	19	20	21	21	20	5,5	6,0	6,0	6,1	5,9
Kampeerterrinen	12	12	11	12	12	3,5	3,6	3,2	3,5	3,5
Groepsaccommodaties	5	5	5	5	5	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Totaal	100	100	100	100	100	28,5	30,3	29,1	29,0	30,0

Bron: CBS.

De hotels en pensions kunnen nader worden onderscheiden naar sterrenklasse. Verreweg de meeste hotelgasten (ruim 75 procent) overnachtten in 2010 in een drie- of viersterrenhotel. Dit is al jaren het geval. Alleen de hotels met vijf sterren en zonder ster kenden een afname in het aantal gasten ten opzichte van het vorige jaar (respectievelijk 8,6 en 5,4 procent). Deze afname werd in 2010 in de nulsterrenhotels vooral door minder bezoek van Nederlandse gasten veroorzaakt (afname van 15 procent). In 2010 bezochten uiteindelijk 1,0 miljoen gasten vijfsterren hotels. Eénenzeventig procent van de gasten komt in 2010 uit het buitenland. De afname werd in dit type hotel veroorzaakt door zowel een afname van het aantal Nederlanders als het aantal buitenlanders (beide met ruim 8 procent). Aangezien de afgelopen jaren er tevens sprake is geweest van veranderingen in de sterindeling, is de daling danwel stijging in de diverse sterklassen mogelijk ook toe te schrijven aan deze indelingswijzigingen (zie verder Bijlagen Lijst met gehanteerde begrippen).

2.1.9 Gasten in Nederlandse hotels en pensions naar sterrenklasse, 2010

	Eenheid	Hotels naar sterrenklasse					Pensions en hotels zonder ster	Totaal
		5	4	3	2	1		
Totaal gasten	<i>mln</i>	1,0	9,2	5,9	1,2	0,4	1,6	19,2
w.o. afkomstig uit het buitenland	%	71	44	39	54	61	48	45

Bron: CBS.

Nulsterren hotels grootste daler gasten met 5,4 %

2.1.10 Gasten in Nederlandse hotels en pensions naar sterrenklasse

	2006	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010	2010
	%						<i>1998=100</i>			<i>x mln</i>
Hotels met sterren w.o.										
5 sterren	10	6	5	6	5	75	62	73	67	1,0
4 sterren	43	45	45	46	48	167	160	159	177	9,2
3 sterren	30	30	29	30	30	136	125	126	137	5,9
2 sterren	6	6	6	6	6	83	77	74	82	1,2
1 ster	3	3	2	2	2	98	79	62	73	0,4
Pensions en hotels zonder ster	8	10	13	10	8	123	155	111	105	1,6
Totaal	100	100	100	100	100	133	128	123	133	19,2

Bron: CBS.

In de figuren 3.5.1 en 3.5.2 van hoofdstuk 3 wordt voor het jaar 2010 nader ingegaan op de verdeling van de gasten naar logiesvorm en land van woonplaats. Daaruit komt naar voren dat de Britse gasten in overgrote meerderheid (95 procent) in hotels overnachtten. De Nederlanders en Duitsers zoeken al jaren min of meer in vergelijkbare mate de verschillende logiesvormen op. Van de Nederlanders overnachtte in 55 procent en van de Duitsers 52 procent in een hotel. De Belgen zitten tussen de Duitsers en Britten in: van hen verbleef in 2010 63 procent in een hotel.

2.2 Overnachtingen in Nederlandse logiesaccommodaties

Aantal overnachtingen gedaald

De Nederlandse logiesverstrekende bedrijven noteerden in 2010 84,9 miljoen toeristische overnachtingen. Hiermee is het aantal overnachtingen ten opzichte van 2009 met 0,4 procent licht toegenomen. Het beeld wisselt de laatste jaren: in 2009 is het aantal overnachtingen vrijwel gelijk aan dat van 2008, in 2008 is het aantal overnachtingen afgenomen met 4,3 procent, in 2007 was er sprake van een stijging van 5,2 procent, in 2006 was er eveneens sprake van een stijging en wel van 4,7 procent, in zowel 2005 als 2004 een daling van 0,4 procent. Omdat het totale aantal gasten flink is toegenomen, is de gemiddelde overnachtingsduur van 2,8 nachten in één accommodatie vrijwel gelijk gebleven.

Een toeristische overnachting betreft iedere overnachting die in een logiesaccommodatie is doorgebracht, ongeacht het doel van het bezoek. Er wordt dus geen onderscheid gemaakt tussen overnachtingen voor zakelijke en overige doelen.

In grote lijnen wordt door de informatie over het aantal overnachtingen hetzelfde beeld geschetst van de ontwikkeling van het toerisme in Nederland als door de informatie over het aantal gasten, zoals weergegeven in paragraaf 2.1. Toch bieden de overnachtingen belangrijke aanvullende informatie. Ten eerste komen bij de overnachtingen geen dubbeltellingen voor, terwijl deze bij de gasten wel kunnen voorkomen (zie paragraaf 2.1.). Ten tweede wordt een belangrijk aspect toegevoegd: de gemiddelde verblijfsduur in één logiesaccommodatie: Nederlandse, maar ook Duitse gasten verblijven gemiddeld veel langer in één accommodatie dan bijvoorbeeld Japanse.

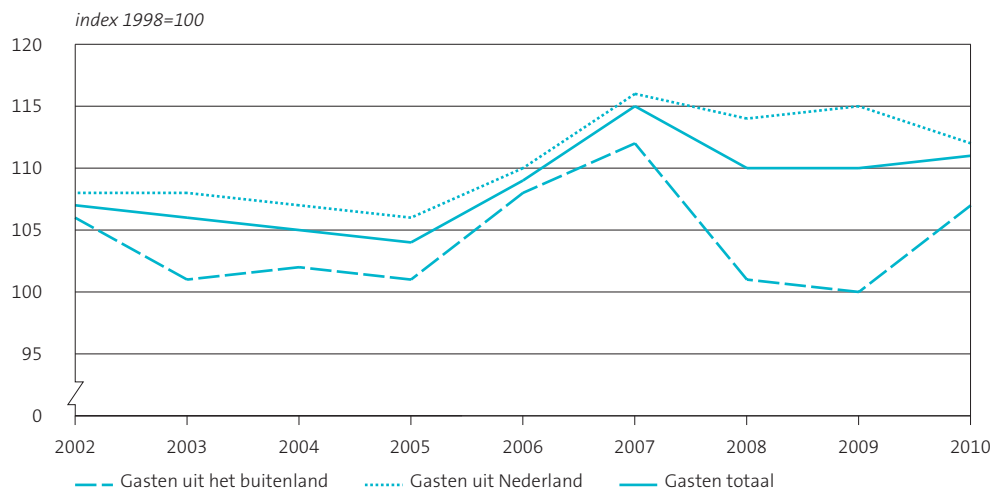
Aantal overnachtingen stijgt met 0,4 procent

Land van herkomst

Het aantal toeristische overnachtingen door Nederlanders is in 2010 afgenomen met 2,4 procent tot 58,1 miljoen. De gemiddelde overnachtingsduur van Nederlanders is gelijk gebleven met 3,0 nacht per gast. Het aantal overnachtingen van buitenlanders is in 2010 met 7,1 procent toegenomen en bedraagt 26,8 miljoen.

De buitenlandse overnachtingen worden vooral door gasten uit Europa gemaakt. Zij maken in de logiesaccommodaties in 2010 22,9 miljoen overnachtingen. Dat is 5,5 procent meer dan in 2009. Niet alleen is het aantal Duitse gasten toegenomen, ook hun aantal overnachtingen is toegenomen en wel met 2,3 procent ten opzichte van 2009. Ruim tien miljoen overnachtingen in 2010 komen voor rekening van Duitse toeristen. De Britse toeristen, die de afgelopen twee jaren minder overnachtingen in Nederlandse logiesaccommodaties maakten, verbleven dit jaar 9,1 procent meer nachten. Het aantal overnachtingen door gasten uit België is met 5,2 procent wederom toegenomen tot nu 3,2 miljoen. In figuur 2.2.1 zijn de uitkomsten voor de periode 2006–2010 weergegeven.

2.2.1 Overnachtingen van gasten in Nederlandse logiesaccommodaties (1998=100)

Bron: CBS.

¹⁾ Door herziening van de statistiek zijn de uitkomsten vanaf 1998 niet vergelijkbaar met eerdere jaren.

In 2010 is de overnachtingduur van de Duitsers met 3,7 nachten in één accommodatie stabiel ten opzichte van de jaren ervoor. Deze gemiddelde verblijfsduur is nog steeds de hoogste van alle landen. Dit hangt samen met het aantal Duitsers dat verblijft op cam-

2.2.2 Overnachtingen in Nederlandse logiesaccommodaties naar land van woonplaats van de gasten

	2006	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010	2010
	%					1998=100				x mln
Nederland	68	68	70	70	68	116	114	115	112	58,1
Buitenland ww.	32	32	30	30	32	112	101	100	107	26,8
Europa	27	27	26	26	27	114	104	103	109	22,9
w.o.										
Duitsland	13	12	12	12	12	100	90	92	95	10,4
België	3	3	3	4	4	168	165	178	188	3,2
Groot-Brittannië	4	4	4	3	4	115	101	84	92	3,0
Frankrijk	1	1	1	1	2	144	131	131	156	1,3
Amerika	3	3	2	2	3	102	87	83	99	2,2
Azië	1	1	1	1	1	97	88	89	100	1,1
Australië en Oceanië	0	0	0	0	0	95	86	83	110	0,3
Afrika	0	0	0	0	0	92	83	87	106	0,2
Totaal	100	100	100	100	100	115	110	110	111	84,9

Bron: CBS.

pings en huisjescomplexen. Men verblijft daar gemiddeld langer dan in hotels. Hun gemiddelde ligt zelfs nog hoger dan dat van de Nederlandse gasten (in 2010 3,0 nacht per gast). Gasten uit Amerika en Azië hebben met 1,8 nachten de kortste gemiddelde verblijfsduur.

Duitse toeristen lijken in hun vakantiepatroon in Nederland op de Nederlandse. 'Vakantie houden' in Nederland (strand, watersport) zal voor hen in het algemeen voorop staan en niet zozeer het in korte tijd bezoeken van veel bezienswaardigheden, zoals bekend is van de Amerikanen en Japanners (waaronder overigens ook veel zakenreizigers zijn). In iets mindere mate geldt dit vakantiepatroon ook nog voor de Belgische toeristen met hun redelijk stabiel gemiddeld aantal overnachtingen rond de 2,5. De overige buitenlandse toeristen zullen vermoedelijk vooral naar Nederland komen voor sight-seeing of een speciaal evenement. Gemiddeld verblijven deze toeristen twee nachten in één accommodatie.

Dat de gemiddelde verblijfsduur in één accommodatie over het algemeen vrij laag ligt, wordt behalve door kort verblijvende (recreatieve) toeristen ook veroorzaakt door zakenreizigers, die gemiddeld veel korter blijven dan vakantiegangers. Een andere reden voor de korte gemiddelde verblijfsduur in één accommodatie is dat vakantiegangers soms op verschillende plaatsen verblijven (het rondtrekken met een camper is een goed voorbeeld), terwijl in de statistiek slechts het aantal overnachtingen in één accommodatie, dat wil zeggen op één adres, wordt waargenomen.

2.2.3 Gemiddeld aantal overnachtingen in één logiesaccommodatie naar land van woonplaats van de gasten

	2006	2007	2008	2009	2010
Nederland	3,2	3,1	3,1	3,1	3,0
Buitenland	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
ww.					
Europa	2,7	2,7	2,6	2,7	2,6
w.o.					
Duitsland	3,8	3,9	3,7	3,7	3,7
België	2,6	2,6	2,5	2,6	2,5
Groot-Brittannië	2,0	2,0	2,0	2,0	1,9
Frankrijk	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Amerika	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
Azië	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
Australië en Oceanië	2,0	2,0	2,0	2,0	1,9
Afrika	2,0	2,0	1,9	2,0	2,0
Totaal	2,9	2,9	2,9	2,9	2,8

Bron: CBS.

In de figuren 3.1.1 tot en met 3.1.6 van hoofdstuk 3 wordt, voor het jaar 2010 en per type accommodatie, uitgebreider ingegaan op het aantal overnachtingen naar land van woonplaats.

Seizoenpatroon

Het aantal toeristische overnachtingen in de Nederlandse logiesaccommodaties kent een sterk seizoenpatroon, dat weinig verschilt van jaar tot jaar. In 2010 vindt 40 procent van het aantal overnachtingen plaats in de zomermaanden juni, juli en augustus. Uiteraard wisselt het seizoenbeeld sterk per logiesvorm. Hotels zijn veelal het hele jaar geopend, bungalowparken zijn soms de wintermaanden gesloten en de kampeerterreinen moeten het vooral van de zomer hebben.

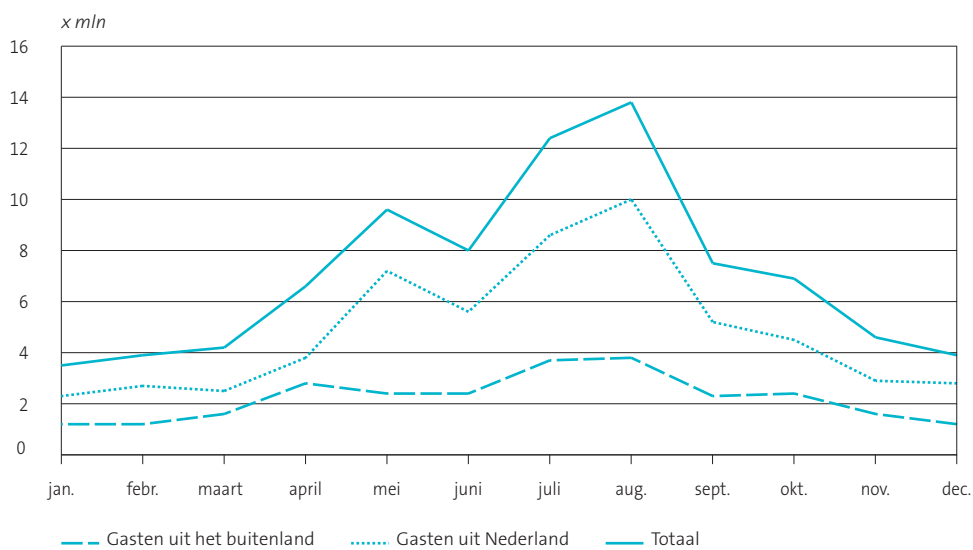
In figuur 2.2.5 is de verdeling van de overnachtingen over de maanden van 2010 geschetst. Augustus is de absolute topmaand met 13,8 miljoen overnachtingen, januari hekkensluiser met 3,5 miljoen. De verdeling over de maanden van de overnachtingen door Nederlanders en buitenlanders verschilt vooral gedurende de maanden mei tot en met augustus. Weliswaar zijn ook bij de buitenlandse overnachtingen juli en augustus de topmaanden, maar het verschil met de overige maanden van het jaar is veel minder sterk dan bij de Nederlanders. Voor de buitenlanders begint het seizoen in 2010 in maart/april met de voorjaarsvakantie.

2.2.4 Overnachtingen in Nederlandse logiesaccommodaties naar kwartaal

	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	Totaal	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	Totaal
<i>Totaal overnachtingen</i>	<i>x mln</i>					<i>%</i>				
2006	10,6	24,4	33,7	15,2	83,9	12,6	29,1	40,2	18,1	100
2007	12,2	25,4	34,3	16,4	88,3	13,8	28,8	38,8	18,6	100
2008	12,8	23,6	32,6	15,5	84,5	15,1	27,9	38,6	18,3	100
2009	11,4	24,5	33,3	15,3	84,5	13,5	29,0	39,4	18,1	100
2010	11,5	24,2	33,7	15,4	84,9	13,6	28,5	39,7	18,2	100
<i>Gemiddeld aantal overnachtingen per gast in één accommodatie</i>	<i>abs.</i>									
2006	2,2	2,9	3,7	2,5	2,9					
2007	2,3	2,9	3,6	2,5	2,9					
2008	2,3	2,8	3,6	2,4	2,9					
2009	2,3	2,9	3,7	2,4	2,9					
2010	2,2	2,8	3,5	2,4	2,8					

Bron: CBS.

2.2.5 Overnachtingen van gasten in Nederlandse logiesaccommodaties naar maand, 2010

Bron: CBS.

In de figuren 3.1.1 tot en met 3.2.3 van hoofdstuk 3 wordt voor het jaar 2010 en per type accommodatie nader ingegaan op de verdeling van het aantal overnachtingen naar maand en kwartaal.

Regionale spreiding

De provincie Noord-Holland telde in 2010, net als in voorgaande jaren, de meeste toeristische overnachtingen. Er werden 20,2 miljoen overnachtingen in logiesaccommodaties in deze provincie gerealiseerd. Dat is een toename van 7,0 procent ten opzichte van 2009. Gelderland en Limburg zijn na Noord-Holland provincies met de meeste overnachtingen in accommodaties. Limburg en Gelderland boekten in 2010 een afname van respectievelijk 2,5 en 0,4 procent. De aantallen overnachtingen van beide provincies kwamen daarmee respectievelijk uit op 9,4 en 9,5 miljoen nachten. Flevoland en Groningen sluiten de rij met respectievelijk 1,6 en 1,2 miljoen overnachtingen. Friesland heeft een forse daling in het aantal overnachtingen doorgemaakt van 7,6 procent en kwam uit op 4,7 miljoen overnachtingen. De provincie Zeeland kende een toename van het aantal overnachtingen met 5,0 procent en kwam daarmee uit op 8,0 miljoen overnachtingen.

7 procent meer overnachtingen in Noord-Holland

2.2.6 Overnachtingen van gasten in Nederlandse logiesaccommodaties naar provincie

	2006	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010	2010
	%					1998=100				x mln
Groningen	2	2	2	2	1	121	119	134	106	1,2
Friesland	6	5	5	6	6	101	97	110	101	4,7
Drenthe	7	6	7	7	7	114	113	116	115	5,7
Overijssel	6	6	6	7	6	104	107	112	105	5,3
Flevoland	2	2	2	2	2	101	101	105	100	1,6
Gelderland	11	12	12	11	11	103	99	96	96	9,5
Utrecht	3	3	3	3	3	118	118	116	107	2,2
Noord-Holland	23	22	22	22	24	123	116	117	126	20,2
Zuid-Holland	9	10	10	10	10	122	121	118	116	8,2
Zeeland	10	10	9	9	9	131	108	110	116	8,0
Noord-Brabant	10	10	11	10	10	125	124	116	122	8,8
Limburg	12	12	12	11	11	103	99	95	93	9,4
Nederland	100	100	100	100	100	115	110	110	111	84,9

Bron: CBS.

De gemiddelde verblijfsduur in accommodaties is in 2010 gedaald van 2,9 naar 2,8 nachten per gast. Regionaal zijn er verschillen. Toeristen die de provincies Zeeland, en Drenthe als bestemming kiezen, blijven met een redelijk stabiel blijvend aantal nachten gemiddeld nog steeds het langst met respectievelijk 4,5, en 4,0 nachten. Utrecht en Noord- en Zuid-Holland worden gemiddeld nog steeds slechts kort bezocht, met tussen de 2,1 en 2,5 nachten. In Groningen verblijft men in 2010 gemiddeld aanzienlijk korter dan de jaren ervoor. Verbleef een toerist in 2009 gemiddeld nog 2,8 nachten, in 2010 verblijft een gast met 2,3 nachten gemiddeld een halve dag minder.

Overnachtingsduur neemt af

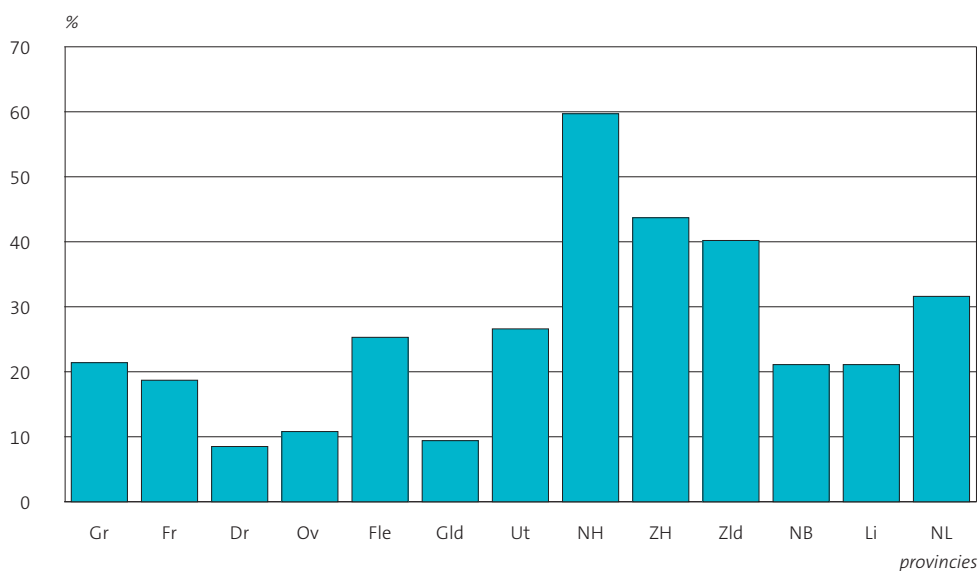
2.2.7 Gemiddeld aantal overnachtingen van gasten in één accommodatie naar provincie

	2006	2007	2008	2009	2010
Groningen	2,5	2,4	2,6	2,8	2,3
Friesland	3,4	3,4	3,4	3,4	3,3
Drenthe	3,9	3,9	3,8	3,9	4,0
Overijssel	3,3	3,2	3,4	3,6	3,4
Flevoland	3,9	3,7	3,7	3,8	3,5
Gelderland	3,3	3,3	3,2	3,3	3,2
Utrecht	2,2	2,3	2,1	2,2	2,0
Noord-Holland	2,3	2,2	2,3	2,3	2,2
Zuid-Holland	2,4	2,5	2,4	2,4	2,4
Zeeland	4,9	4,9	4,7	4,5	4,5
Noord-Brabant	3,2	3,0	3,1	3,0	3,0
Limburg	3,0	3,0	3,1	3,0	3,0
Nederland	2,9	2,9	2,9	2,9	2,8

Bron: CBS.

In Noord-Holland komt in 2010 bijna 60 procent van het totale aantal overnachtingen op naam van de buitenlandse toeristen. Zuid-Holland en Zeeland boeken ook een groot deel buitenlandse overnachtingen (respectievelijk 43,7 en 40,2 procent). In de overige provincies zijn de Nederlanders met meer dan tweederde in de meerderheid. Vooral Drenthe, Overijssel en Gelderland moeten het van de Nederlandse vakantieganger hebben. De Nederlanders vertegenwoordigen circa 90 procent van het totale aantal overnachtingen in deze provincies. Als wij de voorkeur voor provincies bezien naar de herkomst van de bezoekers, dan springt de voorkeur voor Zeeland en Friesland van de Duitsers in het oog (naast de meer gebruikelijke voorkeuren voor Noord- en Zuid-Holland en Limburg). De

2.2.8 Percentage overnachtingen door buitenlandse gasten per provincie, 2010

Bron: CBS.

Belgische toeristen hebben een relatief sterke voorkeur voor Noord-Brabant en Zeeland (naast die voor Noord- en Zuid-Holland en Limburg). De Britten concentreren zich op Noord-Holland (64 procent van de overnachtingen vond daar plaats) en op Zuid-Holland (14 procent).

Figuur 2.2.9 geeft de verdeling van het aantal overnachtingen naar toeristengebied weer. Net als voorgaande jaren staan de Noordzeebadplaatsen in 2010 met afstand bovenaan met inmiddels 14,0 miljoen overnachtingen, een toename ten opzichte van 2009 van 0,3 procent. In 2010 is dat 16 procent van het totale aantal overnachtingen. De vier grote steden komen met 12,2 miljoen op de tweede plaats; hun relatieve aandeel is in 2010 toegenomen en bedraagt nu 14 procent.

In 2010 verbleven de gasten gemiddeld het langst in logiesaccommodaties op de Waddeneilanden. Hier verbleef men gemiddeld 4,2 nachten in een accommodatie. Ook de Groningse, Friese en Drentse zandgronden, de Achterhoek en het Deltagebied scoren hoog met ieder een gemiddelde van respectievelijk 4,0, 3,8 en 3,8 overnachtingen per gast. De grote steden vormen het contrast: met het laagste gemiddeld aantal overnachtingen per gast van 1,8 zijn zij het domein van de zakenmensen en de (buitenlandse) toeristen die kort de stad bezoeken.

2.2.9 Overnachtingen van gasten in Nederlandse logiesaccommodaties naar toeristengebied¹⁾

	2006	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010	2010
	%					1998=100				x mln
Nederland	100	100	100	100	100	115	110	110	111	84,9
w.o.										
Waddeneilanden	6	6	6	6	6	99	94	96	97	5,1
Noordzeepadplaatsen	16	16	17	16	16	122	114	115	115	14,0
IJsselmeerkust	4	4	4	4	4	105	106	120	110	3,3
Deltagebied	3	3	4	3	3	148	120	115	120	2,7
Meren in Groningen, Friesland en Noord-West Overijssel	2	2	2	2	2	98	112	118	107	1,4
Utrechtse Heuvelrug en 't Gooi	2	2	2	2	2	120	119	117	101	1,4
Veluwe en Veluwerand	9	7	8	8	8	98	93	91	91	6,6
Achterhoek	2	3	2	2	2	107	113	114	112	1,9
Twente, Salland en Vechtstreek	6	6	5	6	6	102	106	112	104	4,9
Groningse, Friese en Drentse zandgronden	7	8	7	8	8	112	111	113	112	6,4
West- en Midden-Brabant	9	8	9	9	9	125	118	112	118	7,4
Oost-Brabant, Noord- en Midden-Limburg en Rijk van Nijmegen	9	9	9	10	8	109	115	105	101	7,1
Zuid-Limburg	5	5	5	5	5	97	87	86	88	3,9
Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht	13	13	13	13	14	130	117	119	134	12,2

Bron CBS.

¹⁾ Zie voor de afbakening van de toeristengebieden aanhangsel 4.3 (cartogram toeristengebieden).

In de figuren 3.3.1 tot en met 3.4.3 van hoofdstuk 3 wordt voor 2010 en per type accommodatie nader ingegaan op het aantal overnachtingen naar provincie en toeristengebied.

Logiesvorm

In paragraaf 2.1 is aangegeven dat 64 procent van alle gasten in een hotel, pension of jeugdherberg overnacht. Gerekend naar het aantal overnachtingen blijkt dat met bijna 34 miljoen overnachtingen in 2010 slechts 40 procent van het totale aantal nachten is doorgebracht in deze groep accommodaties. Gasten in hotels en pensions kenmerken zich dan ook door een relatief kort verblijf van gemiddeld 1,8 nacht. Dat is al jaren het geval. De verblijfsduur op een kampeerterrein is nog steeds het langst: in 2010 worden er gemiddeld 5,5 nachten door een gast doorgebracht. Maar net als in 2009 (verblijfsduur 5,7 nachten per gast) is er in 2010 opnieuw sprake van een lichte afname in de verblijfs-

2.2.10 Gemiddeld aantal overnachtingen van gasten in één accommodatie naar toeristengebied¹⁾

	2006	2007	2008	2009	2010
Nederland	2,9	2,9	2,9	2,9	2,8
w.o.					
Waddeneilanden	4,3	4,5	4,4	4,2	4,2
Noordzeepadplaatsen	3,7	3,8	3,6	3,6	3,6
IJsselmeerkust	3,3	3,1	3,2	3,3	3,0
Deltagebied	4,1	4,1	4,1	3,9	3,8
Meren in Groningen, Friesland en					
Noord-West Overijssel	3,3	2,8	3,1	3,1	3,1
Utrechtse Heuvelrug en 't Gooi	2,7	2,6	2,4	2,6	2,2
Veluwe en Veluwerand	3,4	3,3	3,2	3,4	3,2
Achterhoek	3,7	3,7	3,8	3,9	3,8
Twente, Salland en Vechtstreek	3,3	3,3	3,4	3,7	3,4
Groningse, Friese en Drentse zandgronden	4,0	3,9	3,8	3,8	4,0
West- en Midden-Brabant	3,1	3,0	3,0	2,9	3,0
Oost-Brabant, Noord- en Midden-Limburg en					
Rijk van Nijmegen	3,6	3,5	3,7	3,5	3,5
Zuid-Limburg	2,3	2,4	2,3	2,3	2,4
Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht	1,9	1,9	1,8	1,8	1,8

Bron: CBS.

¹⁾ Zie voor de afbakening van de toeristengebieden aanhangsel 4.3 (cartogram toeristengebieden).

2.2.11 Overnachtingen van gasten in Nederlandse logiesaccommodaties naar type accommodatie

	2006	2007	2008	2009	2010	2006	2007	2008	2009	2010
	%					x mln				
<i>Totaal overnachtingen</i>	<hr/>					<hr/>				
Hotels, pensions en										
jeugdaccommodaties	38	39	39	37	40	31,8	34,2	32,6	31,5	33,7
Huisjescomplexen	32	33	35	34	33	26,8	29,3	29,2	29,1	28,0
Kampeerterrinen	25	24	22	24	23	21,3	20,8	18,8	20,1	19,3
Groepsaccommodaties	5	5	5	5	5	4,1	4,0	3,8	3,9	3,9
Totaal	100	100	100	100	100	83,9	88,3	84,5	84,5	84,9
<i>Gemiddeld aantal overnachtingen</i>	<hr/>					<hr/>				
<i>per gast in één accommodatie</i>	<hr/>					<hr/>				
Hotels, pensions en										
jeugdaccommodaties	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8					
Huisjescomplexen	4,9	4,9	4,9	4,7	4,7					
Kampeerterrinen	6,0	5,8	5,9	5,7	5,5					
Groepsaccommodaties	2,9	2,8	2,7	2,7	2,8					
Totaal	2,9	2,9	2,9	2,9	2,8					

Bron: CBS.

duur. De overige typen accommodaties kennen een relatief stabiel aantal overnachtingen per gast door de jaren heen. In de groepsaccommodatie is de gemiddelde verblijfsduur per gast in 2010 2,8 nachten, in bungalows 4,7 nachten.

Doorgaans wordt bijna driekwart van de hotelovernachtingen doorgebracht in een drie- of viersterrenhotel; dit aandeel schommelt de laatste jaren tussen 70 en 75 procent. In de vijfsterrenhotels komt in 2010 ruim 75 procent van de overnachtingen voor rekening van buitenlandse gasten. Ook in de hotels met één ster overnachtten relatief veel buitenlanders. In dat segment zorgen de buitenlandse toeristen in 2010 voor ruim 60 procent van het aantal overnachtingen.

2.2.12 Overnachtingen van gasten in Nederlandse hotels en pensions naar sterrenklasse, 2010

	Eenheid	Hotels naar sterrenklasse					Pensions en hotels zonder ster	Totaal
		5	4	3	2	1		
Totaal overnachtingen	<i>mln</i>	1,5	15,2	10,5	2,3	0,8	3,4	33,7
w.o. van gasten afkomstig uit het buitenland	%	72	47	42	58	63	52	48
Gemiddeld aantal overnachtingen per gast in één hotel/pension		1,5	1,7	1,8	2,0	2,0	2,1	1,8

Bron: CBS.

De hotelsector als geheel kende in 2010 een forse stijging van het aantal overnachtingen ten opzichte van 2009. De toename bedroeg 7,1 procent. De hotels met 5 en zonder sterren ondervonden als enige categorieën een aanzienlijke daling van het aantal overnachtingen. De daling bedroeg respectievelijk ruim 8 en 3,7 procent. De overige categorieën kenden een toename in het aantal overnachtingen. Zo steeg het aantal overnachtingen in hotels met vier en twee sterren beiden met bijna 12 procenten de drie en 1 ster hotels met respectievelijk ruim 5 en 15 procent. De gemiddelde verblijfsduur per sterrenklasse wijzigt niet veel van jaar op jaar. Zoals reeds aangegeven bij de aantallen gasten is de sterindeling de afgelopen jaren gewijzigd. Deze kunnen mede een reden vormen voor de verschuiving in aantallen overnachtingen per sterklassen.

Forse toename hotelnachten van 7,1 procent

2.2.13 Overnachtingen van gasten in Nederlandse hotels en pensions naar sterrenklasse

	2006	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010	2010
<i>Totaal overnachtingen</i>	<i>%</i>					<i>1998=100</i>				<i>x mln</i>
Hotels met sterren										
ww.										
5 sterren	9	5	4	5	4	63	53	63	58	1,5
4 sterren	39	42	41	43	45	155	148	149	166	15,2
3 sterren	31	31	30	32	31	128	117	118	125	10,5
2 sterren	7	7	7	7	7	78	72	69	77	2,3
1 ster	4	3	3	2	2	93	82	60	69	0,8
Pensions en hotels zonder ster	10	12	15	11	10	125	143	107	103	3,4
Totaal	100	100	100	100	100	124	118	114	122	33,7
<i>Gemiddeld aantal overnachtingen per gast in één accommodatie</i>	<i>abs.</i>									
Hotels met sterren										
ww.										
5 sterren	1,5	1,4	1,5	1,5	1,5					
4 sterren	1,6	1,6	1,6	1,6	1,7					
3 sterren	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8					
2 sterren	2,1	2,0	2,0	2,0	2,0					
1 ster	2,3	2,0	2,2	2,0	2,0					
Pensions en hotels zonder ster	2,2	2,2	2,0	2,1	2,1					
Totaal	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8					

Bron: CBS.

In de figuren 3.5.1 en 3.5.2 van hoofdstuk 3 wordt voor het jaar 2010 nader ingegaan op de verdeling van de overnachtingen naar logiesvorm en land van woonplaats.

2.3 Zakelijke overnachtingen

Aantal zakelijke overnachtingen per provincie

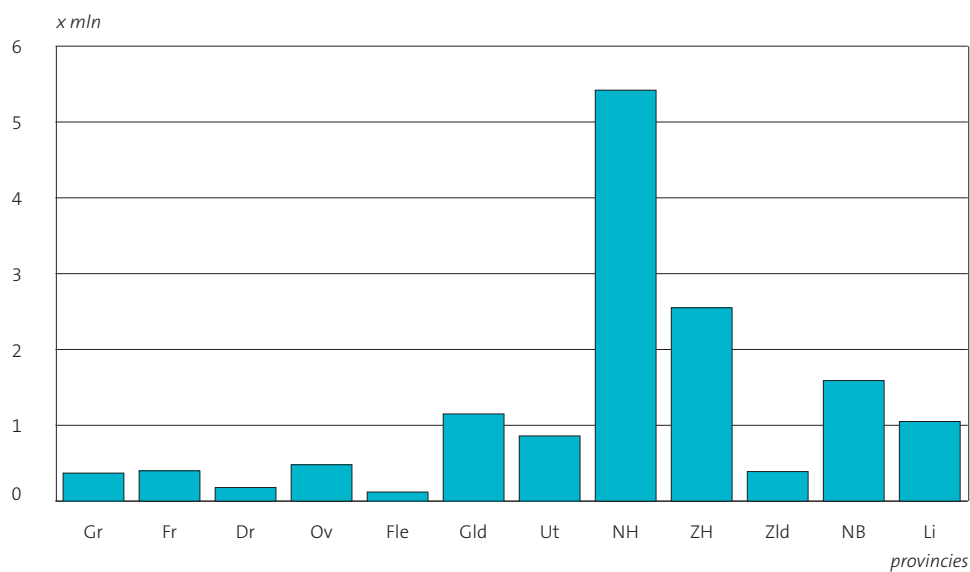
In 2010 vonden in de Nederlandse hotels 3,3 procent meer zakelijke overnachtingen plaats. Daarmee kwam het aantal zakelijke overnachtingen uit op 14,6 miljoen. Het grootste deel daarvan werd doorgebracht in Noord-Holland. Deze provincie was goed voor 5,4 miljoen

zakelijke overnachtingen, ofwel 37 procent van het totaal. Dit aandeel is zo groot omdat alleen al in Amsterdam een vierde van alle zakelijke overnachtingen werd doorgebracht.

3,3 procent meer zakelijke nachten

De op één na grootste provincie, wat zakelijke overnachtingen betreft, was Zuid-Holland, met 2,6 miljoen zakelijke nachten. In Flevoland vonden de minste zakelijke overnachtingen plaats. Met 0,1 miljoen zakelijke nachten bedroeg het aandeel van deze provincie in het totaal aan zakelijke overnachtingen slechts 1 procent.

2.3.1 Aantal zakelijke overnachtingen per provincie in 2010

Bron: CBS.

Aandeel zakelijke overnachtingen het hoogst in Utrecht

Het aandeel van zakelijke overnachtingen bedroeg, gerekend over alle hotels in Nederland, gemiddeld 43 procent. Dit betekent dat 43 procent van het aantal geregistreerde hotelnachten door zakelijke reizigers is geboekt.

In de provincie Utrecht lag het aandeel zakelijke overnachtingen het hoogst, met 64 procent. Noord-Brabant volgde met 63 procent. Friesland en Zeeland hadden met 27 procent het kleinste aandeel zakelijke overnachtingen – men verbleef daar dus vooral om andere dan zakelijke redenen. Opvallend is dat Noord-Holland met 38 procent een relatief laag aandeel zakelijke nachten had, terwijl hier absoluut gezien de meeste zakelijke overnachtingen plaatsvonden. In Amsterdam lag het aandeel zakelijke nachten met 35 procent nog wat lager. Toeristen kwamen ook hier kennelijk vooral voor niet zakelijke redenen.

2.3.2 Aandeel zakelijke overnachtingen per provincie in 2010

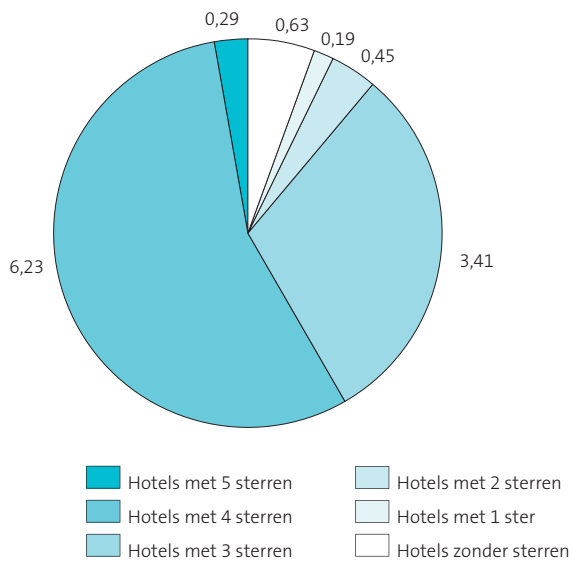
Bron: CBS.

Helft van de zakelijke overnachtingen wordt geboekt in viersterrenhotel

In 2010 werd ruim de helft van alle zakelijke overnachtingen doorgebracht in hotels met vier sterren. De driesterrenhotels volgden met 29 procent van alle zakelijke nachten. In de hotels met één ster vonden met 2 procent het laagste aantal zakelijke overnachtingen plaats.

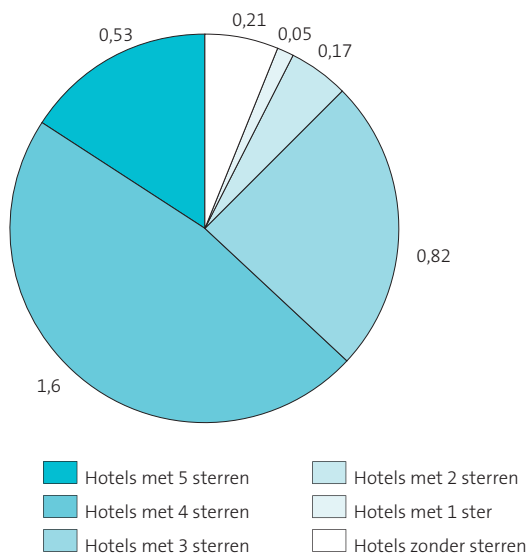
In de gemeente Amsterdam liggen de verhoudingen net iets anders. Hoewel ook hier de viersterrenhotels met 47 procent het grootste aandeel zakenreizigers trokken, is dat aandeel wat kleiner dan voor heel Nederland. De vijfsterrenhotels hadden echter een groter aandeel in de zakelijke overnachtingen: 16 procent van de zakelijke overnachtingen in Amsterdam werd in een vijfsterrenhotel doorgebracht.

2.3.3 Aantal zakelijke overnachtingen in hotels in heel Nederland in 2010 uitgezonderd Amsterdam (x mln)

Bron: CBS.

2.3.4 Aantal zakelijke overnachtingen in de hotels in Amsterdam in 2010 (x mln)

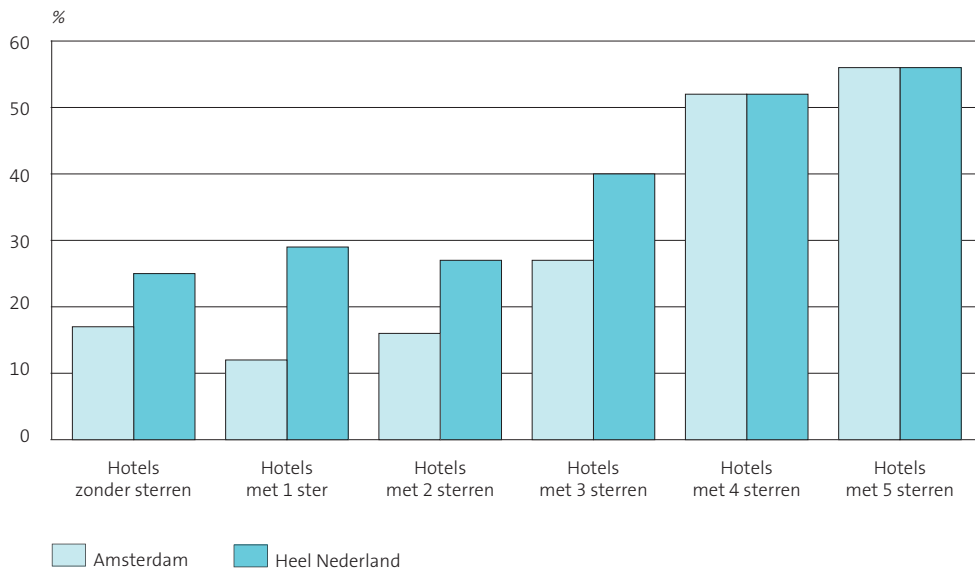
Bron: CBS.

Minder sterren, meer zakelijke overnachtingen

Naarmate een hotel minder sterren heeft, trekt het minder toeristen met zakelijke motieven voor verblijf. In de vijfsterrenhotels werd 56 procent van de overnachtingen geboekt door zakenreizigers. In hotels met één ster wordt echter slechts 29 procent van de nachten door toeristen om zakelijke redenen verbleven. In tweesterrenhotels worden relatief gezien het laagste aantal zakelijke overnachtingen gemaakt: 27 procent.

In Amsterdam waren de verschillen tussen de hotels met sterren nog groter. In de Amsterdamse hotels met één ster hadden de zakelijke reizigers een aandeel van maar 12 procent.

2.3.5 Aandeel zakelijke overnachtingen in hotels in 2010 per sterklasse

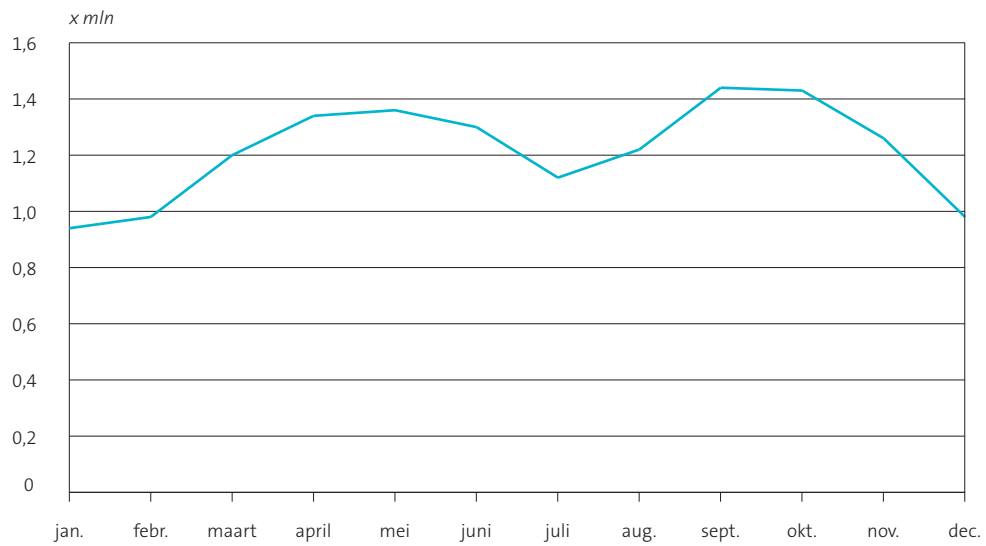

Bron: CBS.

Aandeel zakelijke overnachtingen het laagst in augustus

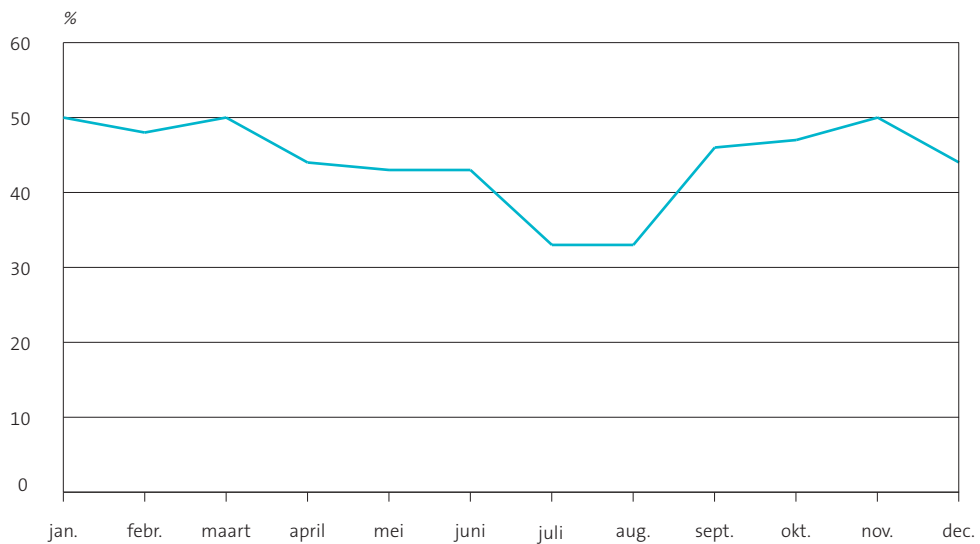
Vooraf in de maanden juli en augustus van 2010 daalde het aandeel zakelijke nachten. In juli en augustus komt men vooral voor andere dan zakelijke redenen, want dan daalt het aandeel van zakelijke overnachtingen naar het laagste percentage door het jaar heen. In augustus 2010 is dat 33 procent en dat komt neer op 1,2 miljoen zakelijke nachten. In januari vond het kleinste aantal zakelijk overnachtingen plaats, 0,9 miljoen.

2.3.6 Aantal zakelijke overnachtingen in hotels in 2010

Bron: CBS.

2.3.7 Aandeel zakelijke overnachtingen in hotels in 2010

Bron: CBS.

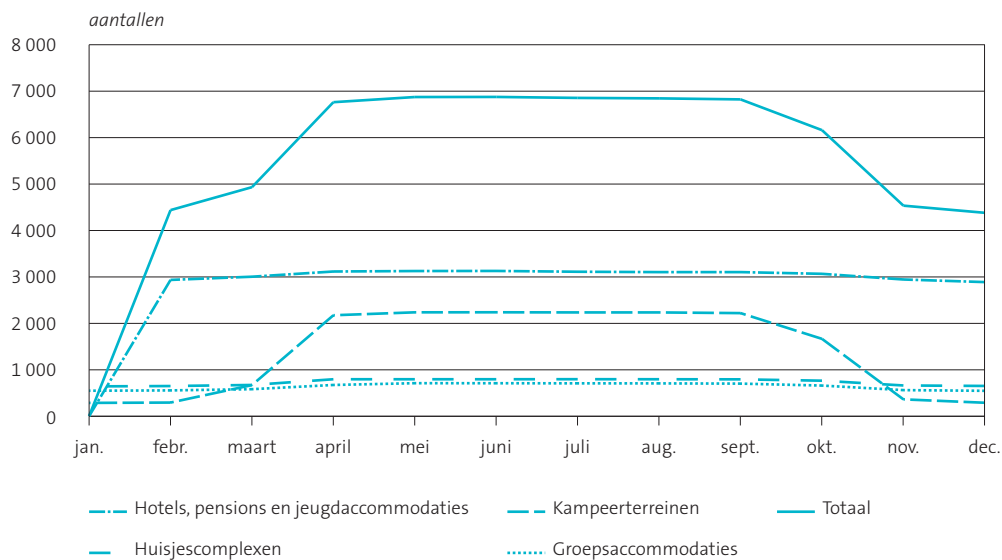
2.4 Aanbod en bezettingsgraad van Nederlandse logiesaccommodaties

Aanbod

In 2010 stonden 6 350 logiesverstrekkende bedrijven (vestigingen) voor toeristische verhuur bij het CBS geregistreerd die voldeden aan de criteria voor toezending van de maandelijkse vragenlijst (zie Bijlage I). Niet alle accommodaties zijn echter het gehele jaar geopend. In figuur 2.4.1 is aangegeven hoeveel accommodaties er per maand geopend waren.

De maanden april tot en met september vormen qua aanbod duidelijk het hoogseizoen. Ook in oktober (met de herfstvakantie) zijn nog veel toeristische bedrijven geopend. In de maanden november tot en met maart zijn veel bedrijven gesloten, en dat geldt in het bijzonder voor de kampeerterreinen. De kampeerterreinen die in de winter nog wel geopend zijn, zijn vooral 'gemengde' bedrijven, dat wil zeggen bedrijven die ook bungalows verhuren en daarom toch geopend zijn.

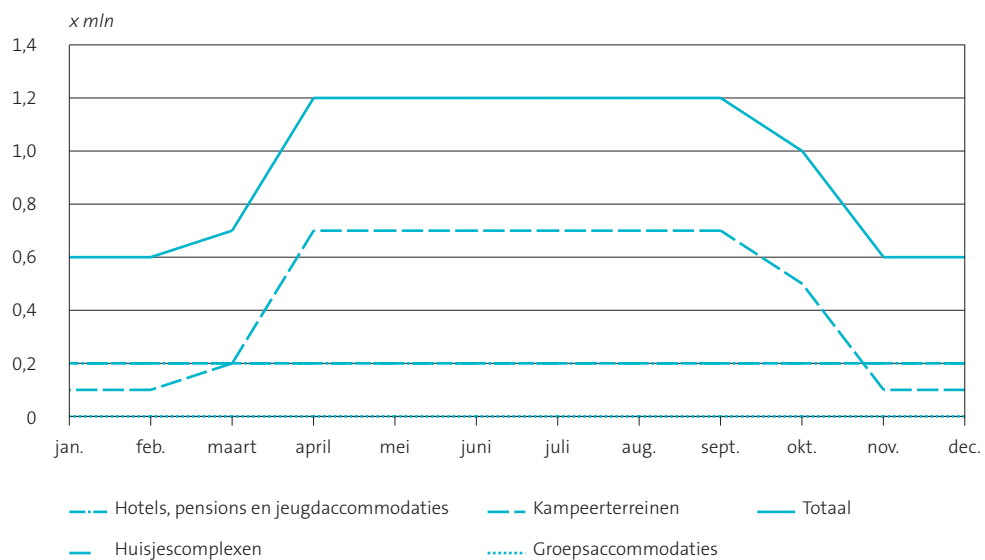
2.4.1 Geopende accommodaties, 2010

Bron: CBS.

Door de aanwezigheid van gemengde bedrijven tellen de onderscheiden soorten accommodaties niet op tot het totaal van 6 350 maar tot 6 954; een bedrijf met kampeerplaatsen en bungalows wordt bij beide logiesvormen meegeteld. Ook in figuur 2.4.1 is dit het geval. In figuur 2.4.2 wordt het aantal slaapplekken weergegeven dat per maand beschikbaar is voor toeristische verhuur. Hier tellen de onderscheiden logiesaccommodaties wel op tot het totaal, omdat per gemengd bedrijf een onderscheid kan worden gemaakt naar bijvoorbeeld slaapplekken in huisjes en kampeerslaapplekken (inclusief trekkershutten). In de maanden april tot en met oktober heeft men in Nederland de keus uit bijna 1,2 miljoen slaapplekken. In de wintermaanden daalt dit tot iets minder dan de helft.

2.4.2 Aanbod slaapplekken voor toeristisch verhuur in geopende logiesaccommodaties, 2010

Bron: CBS.

In de figuren 3.2.1 tot en met 3.2.3 van hoofdstuk 3 zijn, voor 2010 en per type accommodatie, de aantallen accommodaties en slaapplekken per maand vermeld. In de figuren 3.2.4 tot en met 3.4.3 zijn per provincie en per toeristengebied de aantallen accommodaties en slaapplekken vermeld die in 2010 ten minste één maand geopend waren.

Bezettingsgraad

Per maand kan per logiesvorm een netto *slaapplekbezettingsgraad* worden berekend. Het aantal overnachtingen in de maand wordt daartoe gedeeld door de totale capaciteit

van de in die maand geopende accommodaties (zie ook Aanhangsel 4.1). De capaciteit wordt berekend door het aantal slaapplekken te vermenigvuldigen met het aantal dagen van de maand. Een bruto bezettingsgraad is te berekenen door de capaciteit van alle bedrijven (geopend plus gesloten) als basis te gebruiken.

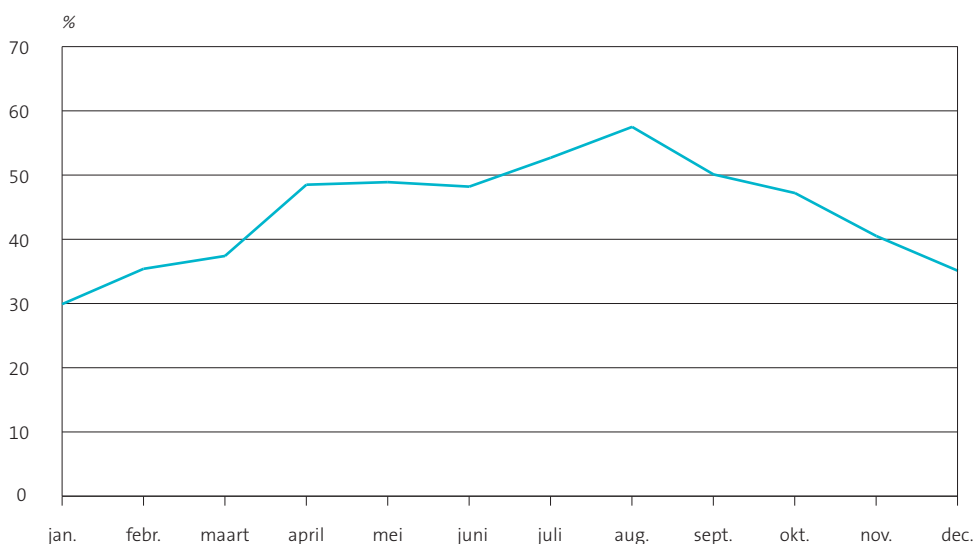
In figuren 2.4.3 en 2.4.4 zijn de netto bezettingsgraden per logiesvorm weergegeven.

Hotels hebben vanaf april tot en met oktober een beduidend hogere bezettingsgraad gekend dan dezelfde maanden het jaar ervoor. Huisjescomplexen kennen de hoogste gemiddelde bezettingsgraad van de overige logiesvormen. In de zomermaanden met de topmaand augustus ligt dit gemiddeld op 55 procent. Dat is overigens wel beduidend minder dan in 2002 (toen ruim 65 procent). De groepsaccommodaties kenden een bezettingsgraad van bijna 40 procent in de topmaand juli. De kampeer terreinen kenden een bezettingsgraad van bijna 30 procent in de topmaand augustus.

De kampeerterreinen en groepsaccommodaties kennen relatief lage bezettingsgraden. Hier past een kanttekening. Bij de berekening van het aantal slaapplekken op een kampeerterrein wordt uitgegaan van vijf slaapplekken per standplaats. Zelfs als alle standplaatsen bezet zijn en per standplaats slechts twee personen kamperen, ligt de slaapplekbezettingsgraad pas op 40 procent.

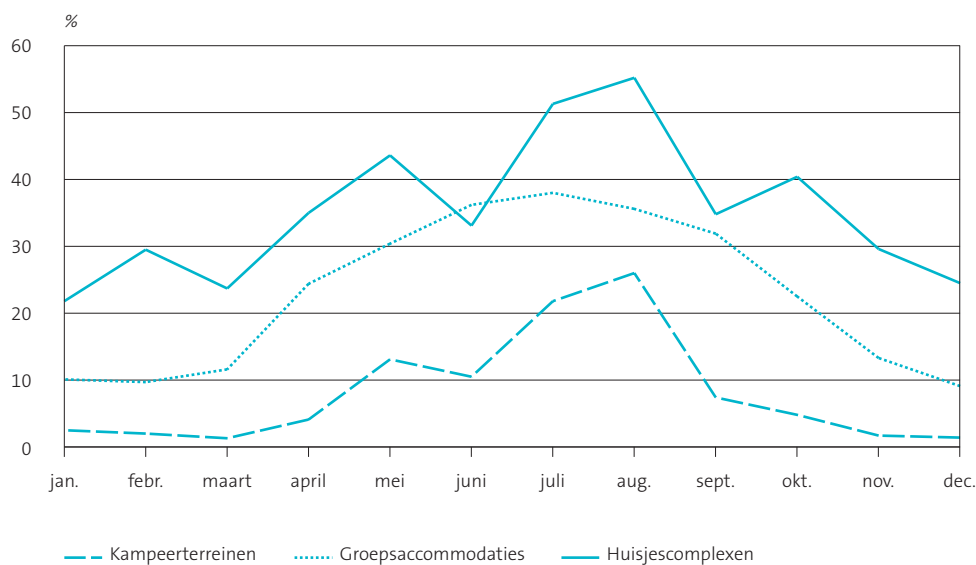
Voor de groepsaccommodaties geldt iets dergelijks: een bedrijf kan flink vol zitten met groepen zonder dat alle bedden in het bedrijf bezet zijn. Bij de verhuur van bungalows zal dit verschijnsel zich in mindere mate voordoen omdat men toch meestal een huisje zoekt dat is afgestemd op het aantal personen.

2.4.3 Netto slaapplek-bezettingsgraad voor hotels, pensions en jeugdaccommodaties, 2010

Bron: CBS.

2.4.4 Netto slaappleats-bezettingsgraad per maand voor groepsaccommodaties, huisjescomplexen en kampeerterreinen (toeristische verhuur), 2010

Bron: CBS.

2.4.5 Netto slaappleatsbezettingsgraad

	2006	2007	2008	2009	2010
	%				
Hotels, pensions en jeugdaccommodaties	46,6	47,8	46,0	43,2	44,4
Huisjescomplexen	35,8	38,6	38,5	36,8	35,6
Kampeerterreinen ¹⁾	12,5	11,9	10,6	11,7	11,4
Groepsaccommodaties	23,1	22,6	22,8	23,7	24,1

Bron: CBS.

¹⁾ Toeristische standplaatsen en trekkershutten.

Met behulp van de maandelijkse bezettingsgraden kan ook een gemiddelde jaarbezettingsgraad worden berekend. In figuur 2.4.5. zijn deze jaargemiddelden weergegeven. De gemiddelde bezetting van huisjescomplexen en kampeerterreinen is in 2010 lager dan het jaar ervoor. De hotels laten een hogere bezettingsgraad in 2010 zien.

In de tabellen 3.1.1 tot en met 3.2.3 van hoofdstuk 3 worden voor het jaar 2010 en per type accommodatie de gemiddelde bezettingsgraden per kwartaal en per maand weergegeven. In de tabellen 3.3.1 tot en met 3.4.3 zijn de gemiddelde bezettingsgraden per jaar per provincie en per toeristengebied opgenomen.

Tabellen

3

Tabellen

- 3.1** Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties naar kwartaal
- 3.2** Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties naar maand
- 3.3** Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties naar provincie
- 3.4** Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties naar toeristengebied
- 3.5** Het gebruik van logiesaccommodaties naar logiesvorm

3.1 Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties naar kwartaal

3.1.1 Accommodaties, slaappleatsen en gasten in logiesaccommodaties met toeristisch verhuur¹⁾ in Nederland, 2010

	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	Totaal
	<i>absoluut</i>				
Geopende accommodaties ²⁾	4 565	6 838	6 841	5 026	
	<i>x 1 000</i>				
Slaappleatsen in geopende accommodaties ²⁾	607	1 192	1 191	731	
<i>Gasten uit</i>					
Nederland	3 195	5 650	6 093	4 188	19 125
Buitenland	1 947	3 143	3 423	2 371	10 883
<i>ww.</i>					
Duitsland	395	908	1 029	515	2 848
België	234	355	375	292	1 257
Groot-Brittannië	323	438	433	362	1 556
Frankrijk	136	203	182	147	669
Zwitserland	30	57	55	40	181
Italië	89	110	147	98	443
Spanje	80	109	154	97	440
Denemarken	24	49	49	29	150
Zweden	21	35	31	26	113
Overige landen Eurozone ³⁾	94	121	124	94	433
Overige landen in Europa	138	191	196	173	698
Amerika	226	331	380	287	1 223
Azië	118	172	184	149	623
Australië en Oceanië	19	37	54	37	147
Afrika	20	28	30	26	103
Totaal	5 142	8 793	9 515	6 559	30 008

Bron: CBS.

¹⁾ Hotels en pensions, jeugd- en groepsaccommodaties, huisjescomplexen, kampeerterreinen. De gegevens in de tabel hebben uitsluitend betrekking op toeristisch verhuur. Het aanbod en gebruik van vast verhuurde standplaatsen of huisjes is niet inbegrepen.

²⁾ Gemiddeld over de drie betrokken maanden.

³⁾ Cyprus, Finland, Griekenland, Ierland, Luxemburg, Malta, Oostenrijk, Portugal, Slovenië, Slowakije.

3.1.2 Overnachtingen in logiesaccommodaties met toeristisch verhuur¹⁾ in Nederland, 2010

	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	Totaal
	<i>x 1 000</i>				
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>					
Nederland	7 467	16 572	23 875	10 159	58 073
Buitenland	4 066	7 630	9 833	5 271	26 800
ww.					
Duitsland	1 145	3 027	4 560	1 672	10 404
België	505	919	1 074	699	3 196
Groot-Brittannië	580	873	913	657	3 023
Frankrijk	270	420	376	280	1 346
Zwitserland	51	112	130	77	370
Italië	175	216	315	196	902
Spanje	154	216	332	184	886
Denemarken	44	102	117	53	315
Zweden	34	68	59	45	205
Overige landen Eurozone ²⁾	182	250	300	183	915
Overige landen in Europa	263	370	411	329	1 374
Amerika	390	617	710	505	2 222
Azië	202	311	364	272	1 149
Australië en Oceanië	38	72	107	68	285
Afrika	36	56	66	51	209
Totaal	11 533	24 203	33 707	15 430	84 873

Bron: CBS.

¹⁾ Hotels en pensions, jeugd- en groepsaccommodaties, huisjescomplexen, kampeerterrinen. De gegevens in de tabel hebben uitsluitend betrekking op toeristisch verhuur. Het aanbod en gebruik van vast verhuurde standplaatsen of huisjes is niet inbegrepen.

²⁾ Cyprus, Finland, Griekenland, Ierland, Luxemburg, Malta, Oostenrijk, Portugal, Slovenië, Slowakije.

3.1.3 Aanbod en gebruik van hotels, pensions en jeugdaccommodaties in Nederland, 2010

	Eenheid	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	Totaal
Geopende accommodaties ¹⁾		2 927	3 124	3 107	2 967	
Slaapplaatsen in geopende accommodaties ¹⁾	1 000	205	210	210	206	
<i>Gasten uit</i>						
Nederland	1 000	2 096	2 814	2 939	2 649	10 499
Buitenland	1 000	1 708	2 440	2 568	2 011	8 727
Totaal	1 000	3 804	5 254	5 508	4 660	19 225
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>						
Nederland	1 000	3 317	4 724	5 298	4 194	17 533
Buitenland	1 000	2 992	4 563	5 023	3 597	16 175
Totaal	1 000	6 309	9 287	10 321	7 791	33 708
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	34,2	48,5	53,5	41,0	44,4

Bron: CBS.

¹⁾ Gemiddeld over de drie betrokken maanden.

3.1.4 Aanbod en gebruik van groepsaccommodaties in Nederland, 2010

	Eenheid	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	Totaal
Geopende accommodaties ¹⁾		563	699	707	591	
Slaapplaatsen in geopende accommodaties ¹⁾	1 000	38	49	49	40	
<i>Gasten uit</i>						
Nederland	1 000	151	516	394	233	1 294
Buitenland	1 000	11	27	50	11	99
Totaal	1 000	162	543	444	244	1 393
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>						
Nederland	1 000	328	1 248	1 218	526	3 320
Buitenland	1 000	37	101	368	48	554
Totaal	1 000	365	1 349	1 586	574	3 874
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	10,6	30,4	35,2	15,5	24,1

Bron: CBS.

¹⁾ Gemiddeld over de drie betrokken maanden.

3.1.5 Aanbod en gebruik van huisjescomplexen met toeristisch verhuur in Nederland, 2010

	Eenheid	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	Totaal
Geopende accommodaties ¹⁾		656	797	797	694	
Slaapplaatsen voor toeristisch verhuur in geopende accommodaties ¹⁾	1 000	206	223	223	210	
<i>Gasten uit</i>						
Nederland	1 000	907	1 290	1 230	1 157	4 583
Buitenland	1 000	213	418	400	293	1 323
Totaal	1 000	1 120	1 707	1 630	1 450	5 907
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>						
Nederland	1 000	3 631	5 607	7 166	4 773	21 177
Buitenland	1 000	972	1 964	2 526	1 355	6 817
Totaal	1 000	4 603	7 572	9 692	6 128	27 994
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	24,8	37,3	47,3	31,8	35,6

Bron: CBS.

¹⁾ Gemiddeld over de drie betrokken maanden.

N.B. De gegevens in de tabel hebben uitsluitend betrekking op toeristisch verhuur. Het aanbod en gebruik van vast verhuurde huisjes is niet inbegrepen.

3.1.6 Aanbod en gebruik van kampeerterrinen met toeristisch verhuur van standplaatsen en/of trekkershutten in Nederland, 2010

	Eenheid	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	Totaal
Geopende accommodaties ¹⁾		418	2 217	2 231	774	
Slaapplaatsen in geopende accommodaties ¹⁾	1 000	158	710	709	275	
<i>Gasten uit</i>						
Nederland	1 000	41	1 030	1 530	148	2 749
Buitenland	1 000	16	258	404	56	734
Totaal	1 000	56	1 289	1 934	205	3 483
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>						
Nederland	1 000	192	4 993	10 192	667	16 044
Buitenland	1 000	65	1 002	1 916	271	3 254
Totaal	1 000	257	5 995	12 108	938	19 297
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	1,8	9,3	18,6	3,7	11,4

Bron: CBS.

¹⁾ Gemiddeld over de drie betrokken maanden.

N.B. De gegevens in de tabel hebben uitsluitend betrekking op toeristisch verhuur. Het aanbod en gebruik van vast verhuurde standplaatsen is niet inbegrepen.

3.2 Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties naar maand

3.2.1 Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties met toeristisch verhuur ¹⁾ in Nederland, 2010

	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli
<i>absoluut</i>							
Geopende accommodaties ²⁾	4 322	4 439	4 933	6 763	6 874	6 876	6 855
<i>x 1 000</i>							
Slaapplaatsen in geopende accommodaties	572	580	670	1 185	1 195	1 196	1 194
<i>Gasten uit</i>							
Nederland	959	1 088	1 148	1 554	2 230	1 867	2 038
Buitenland	550	611	785	1 114	1 039	990	1 208
<i>ww.</i>							
Duitsland	119	110	167	307	307	294	390
België	69	91	74	152	116	87	140
Groot-Brittannië	85	108	130	149	142	146	138
Frankrijk	36	47	53	90	64	50	66
Zwitserland	9	9	12	21	19	16	22
Italië	30	25	34	39	38	33	38
Spanje	20	24	36	37	34	38	50
Denemarken	6	7	11	22	13	13	22
Zweden	5	6	10	16	10	10	12
Overige landen Eurozone ³⁾	25	30	39	45	39	37	45
Overige landen in Europa	39	42	57	69	66	57	64
Amerika	62	65	99	92	116	124	131
Azië	33	37	49	56	56	60	60
Australië en Oceanië	6	5	8	9	12	17	19
Afrika	5	6	9	10	9	9	10
Totaal	1 509	1 700	1 933	2 667	3 269	2 856	3 246
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>							
Nederland	2 270	2 656	2 541	3 819	7 161	5 592	8 646
Buitenland	1 195	1 248	1 622	2 791	2 399	2 441	3 716
<i>ww.</i>							
Duitsland	363	288	493	1 026	936	1 065	1 815
België	160	198	147	438	278	204	444
Groot-Brittannië	152	198	229	314	271	288	291
Frankrijk	67	106	97	204	125	92	143
Zwitserland	15	15	21	43	38	31	57
Italië	65	46	63	76	76	65	82

3.2.1 Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties met toeristisch verhuur ¹⁾ in Nederland, 2010 (vervolg)

	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli
	<i>x 1 000</i>						
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>							
<i>Buitenland</i>							
<i>ww.</i>							
Spanje	38	47	69	76	64	76	106
Denemarken	10	14	21	50	27	25	60
Zweden	8	9	17	34	18	16	25
Overige landen Eurozone ³⁾	49	56	77	95	82	73	113
Overige landen in Europa	77	77	110	132	130	109	142
Amerika	109	111	169	170	214	234	255
Azië	57	63	82	99	101	111	121
Australië en Oceanië	14	11	13	17	23	33	39
Afrika	11	10	15	19	17	19	22
Totaal	3 465	3 905	4 163	6 610	9 560	8 033	12 361
	Augustus	September	Oktober	November	December	Totaal	
	<i>absoluut</i>						
Geopende accommodaties ²⁾	6 845	6 823	6 161	4 535	4 381		
	<i>x 1 000</i>						
Slaapplaatsen in geopende accommodaties	1 193	1 186	1 018	596	580		
<i>Gasten uit</i>							
Nederland	2 276	1 779	1 711	1 297	1 180	19 125	
Buitenland	1 246	968	983	784	604	10 883	
<i>ww.</i>							
Duitsland	397	242	294	130	92	2 848	
België	145	91	88	131	74	1 257	
Groot-Brittannië	147	148	136	123	104	1 556	
Frankrijk	71	45	54	50	44	669	
Zwitserland	18	15	18	11	11	181	
Italië	76	33	31	31	36	443	
Spanje	66	38	36	34	27	440	
Denemarken	12	15	13	10	6	150	
Zweden	8	11	12	9	6	113	
Overige landen Eurozone ³⁾	42	38	36	33	26	433	
Overige landen in Europa	65	67	66	62	45	698	
Amerika	113	136	120	94	73	1 223	
Azië	61	63	57	50	41	623	
Australië en Oceanië	18	17	15	10	13	147	
Afrika	9	11	10	9	7	103	
Totaal	3 522	2 748	2 693	2 081	1 784	30 008	

3.2.1 Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties met toeristisch verhuur ¹⁾ in Nederland, 2010 (slot)

	Augustus	September	Oktober	November	December	Totaal
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>						
Nederland	10 009	5 220	4 480	2 922	2 758	58 073
Buitenland	3 823	2 294	2 448	1 638	1 185	26 800
<i>ww.</i>						
Duitsland	1 860	884	1 128	323	221	10 404
België	421	208	189	356	153	3 196
Groot-Brittannië	343	279	252	221	184	3 023
Frankrijk	155	78	103	94	82	1 346
Zwitserland	41	31	39	19	20	370
Italië	167	66	60	60	76	902
Spanje	148	78	69	63	52	886
Denemarken	28	28	26	17	10	315
Zweden	16	18	20	15	9	205
Overige landen Eurozone ³⁾	106	81	71	62	50	915
Overige landen in Europa	139	130	124	117	89	1 374
Amerika	216	239	214	165	125	2 222
Azië	125	118	103	92	78	1 149
Australië en Oceanië	35	33	29	17	22	285
Afrika	23	21	19	18	14	209
Totaal	13 832	7 514	6 927	4 560	3 943	84 873

Bron: CBS.

¹⁾ Hotels en pensions, jeugd-en groepsaccommodaties, huisjescomplexen, kampeertreinen. De gegevens in de tabel hebben uitsluitend betrekking op toeristisch verhuur. Het aanbod en gebruik van vast verhuurde standplaatsen of huisjes is niet inbegrepen.

²⁾ Accommodaties die gedurende de betreffende maand tenminste een dag geopend waren.

³⁾ Cyprus, Finland, Griekenland, Ierland, Luxemburg, Malta, Oostenrijk, Portugal, Slovenië, Slowakije.

3.2.2 Aanbod en gebruik van hotels, pensions en jeugdaccommodaties in Nederland, 2010

	Eenheid	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli
Geopende accommodaties ¹⁾		2 841	2 936	3 005	3 117	3 127	3 129	3 112
Slaapplaatsen in geopende accommodaties	1 000	202	205	207	210	210	210	210
<i>Gasten uit</i>								
Nederland	1 000	649	691	756	884	967	963	942
Buitenland	1 000	475	536	696	839	822	779	865
Totaal	1 000	1 124	1 228	1 452	1 724	1 788	1 742	1 807
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>								
Nederland	1 000	1 025	1 101	1 190	1 461	1 658	1 606	1 710
Buitenland	1 000	845	932	1 215	1 596	1 529	1 438	1 718
Totaal	1 000	1 870	2 033	2 405	3 057	3 187	3 043	3 428
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	29,9	35,4	37,4	48,5	48,9	48,2	52,7
		Augustus	September	Oktober	November	December	Totaal	
Geopende accommodaties ¹⁾		3 104	3 104	3 067	2 945	2 889		
Slaapplaatsen in geopende accommodaties	1 000	210	210	209	206	204		
<i>Gasten uit</i>								
Nederland	1 000	1 031	966	999	856	794	10 499	
Buitenland	1 000	885	819	783	674	554	8 727	
Totaal	1 000	1 916	1 785	1 782	1 530	1 348	19 225	
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>								
Nederland	1 000	1 942	1 646	1 633	1 319	1 243	17 533	
Buitenland	1 000	1 797	1 507	1 432	1 185	980	16 175	
Totaal	1 000	3 739	3 153	3 064	2 504	2 223	33 708	
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	57,5	50,1	47,2	40,5	35,1	44,4	

Bron: CBS.

¹⁾ Accommodaties die gedurende de betreffende maand tenminste een dag geopend waren.

3.2.3 Aanbod en gebruik van verblijfsrecreatie-accommodaties met toeristisch verhuur ¹⁾ in Nederland, 2010

	Eenheid	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli
Geopende accommodaties ²⁾		1 481	1 503	1 928	3 646	3 747	3 747	3 743
Slaapplaatsen in geopende accommodaties	1 000	370	375	463	975	985	986	984
<i>Gasten uit</i>								
Nederland	1 000	310	397	392	669	1 263	904	1 096
Buitenland	1 000	75	75	89	274	218	211	343
Totaal	1 000	385	472	481	944	1 481	1 114	1 439
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>								
Nederland	1 000	1 245	1 555	1 351	2 359	5 503	3 987	6 936
Buitenland	1 000	350	316	408	1 195	869	1 003	1 997
Totaal	1 000	1 595	1 871	1 758	3 553	6 373	4 990	8 933
		Augustus	September	Oktober	November	December	Totaal	
Geopende accommodaties ²⁾		3 741	3 719	3 094	1 590	1 492		
Slaapplaatsen in geopende accommodaties	1 000	984	976	809	390	376		
<i>Gasten uit</i>								
Nederland	1 000	1 245	813	711	441	386	8 627	
Buitenland	1 000	362	150	200	110	50	2 157	
Totaal	1 000	1 607	962	911	551	436	10 783	
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>								
Nederland	1 000	8 067	3 574	2 847	1 603	1 515	40 541	
Buitenland	1 000	2 026	787	1 016	453	205	10 625	
Totaal	1 000	10 093	4 361	3 863	2 057	1 720	51 166	

Bron: CBS.

¹⁾ Jeugd- en groepsaccommodaties, huisjescomplexen, kampeerterrinen (en combinaties van deze logiesvormen).

²⁾ Accommodaties die gedurende betreffende maand tenminste een dag geopend waren.

N.B. De gegevens in de tabel hebben uitsluitend betrekking op toeristisch verhuur. Het aanbod en gebruik van vast verhuurde standplaatsen of huisjes is niet inbegrepen.

3.3 Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties naar provincie

3.3.1 Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties met toeristisch verhuur ¹⁾ in Nederland naar provincie, 2010

	Groningen	Friesland	Drenthe	Overijssel	Flevoland	Gelderland	Utrecht
<i>absoluut</i>							
Accommodaties	213	682	485	622	85	1 001	190
<i>x 1 000</i>							
Slaapplaatsen	27	95	105	106	25	178	34
<i>Gasten uit</i>							
Nederland	406	1 209	1 292	1 341	350	2 685	772
Buitenland	109	233	126	198	111	308	338
<i>ww.</i>							
Duitsland	53	148	69	75	59	106	63
België	7	32	26	37	16	66	44
Groot-Brittannië	8	9	7	17	8	34	52
Frankrijk	3	5	3	7	9	13	26
Zwitserland	2	4	.	4	2	6	7
Italië	3	3	2	4	2	8	15
Spanje	3	2	1	3	1	7	12
Denemarken	5	4	3	9	2	8	7
Zweden	3	2	2	3	1	3	8
Overige landen Eurozone ²⁾	4	4	2	6	2	11	16
Overige landen in Europa	6	9	4	13	4	20	31
Amerika	7	6	3	9	2	13	30
Azië	4	4	1	8	4	11	22
Australië en Oceanië	.	.	.	1	.	2	3
Afrika	1	.	.	2	.	3	3
Totaal	515	1 443	1 417	1 539	461	2 994	1 110
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>							
Nederland	929	3 863	5 236	4 687	1 213	8 612	1 604
Buitenland	254	886	489	565	410	889	582
<i>ww.</i>							
Duitsland	150	692	297	272	257	380	108
België	13	83	99	106	53	165	65
Groot-Brittannië	15	18	21	32	23	86	89
Frankrijk	6	11	10	14	28	31	48
Zwitserland	3	9	.	10	4	11	12
Italië	5	6	5	8	3	17	25
Spanje	6	4	3	6	2	14	22

3.3.1 Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties met toeristisch verhuur ¹⁾ in Nederland naar provincie, 2010 (vervolg)

	Groningen	Friesland	Drenthe	Overijssel	Flevoland	Gelderland	Utrecht
<i>Overnachtingen van gasten uit Buitenland</i>	<i>x 1 000</i>						
w.v.							
Denemarken	8	8	11	22	6	17	12
Zweden	4	3	5	5	3	7	13
Overige landen Eurozone ²⁾	12	11	10	24	5	31	27
Overige landen in Europa	12	19	14	26	8	48	56
Amerika	10	12	6	19	4	36	50
Azië	6	8	2	15	13	30	44
Australië en Oceanië	.	.	.	3	.	5	7
Afrika	2	.	.	4	.	10	7
Totaal	1 183	4 749	5 724	5 252	1 622	9 501	2 185
	Noord-Holland	Zuid-Holland	Zeeland	Noord-Brabant	Limburg	Nederland	
	<i>absoluut</i>						
Accommodaties	1 027	543	626	746	734	6 954	
	<i>x 1 000</i>						
Slaapplaatsen	169	87	125	135	116	1 203	
<i>Gasten uit</i>							
Nederland	3 423	1 977	1 057	2 198	2 414	19 125	
Buitenland	5 863	1 403	730	766	699	10 883	
w.v.							
Duitsland	928	437	483	153	275	2 848	
België	259	177	182	200	212	1 257	
Groot-Brittannië	1 065	190	12	101	54	1 556	
Frankrijk	402	99	12	53	36	669	
Zwitserland	110	26	4	9	8	181	
Italië	325	42	3	25	11	443	
Spanje	342	40	2	17	11	440	
Denemarken	78	19	2	10	5	150	
Zweden	66	14	.	8	3	113	
Overige landen Eurozone ²⁾	274	50	16	30	17	433	
Overige landen in Europa	424	99	5	60	23	698	
Amerika	969	103	7	47	28	1 223	
Azië	429	81	2	44	14	623	
Australië en Oceanië	119	12	.	5	2	147	
Afrika	71	14	.	5	2	103	
Totaal	9 285	3 379	1 787	2 964	3 114	30 008	

3.3.1 Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties met toeristisch verhuur ¹⁾ in Nederland naar provincie, 2010 (slot)

	Noord-Holland	Zuid-Holland	Zeeland	Noord-Brabant	Limburg	Nederland
	<i>x 1 000</i>					
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>						
Nederland	8 134	4 623	4 806	6 921	7 447	58 073
Buitenland	12 063	3 590	3 228	1 853	1 991	26 800
<i>ww.</i>						
Duitsland	2 922	1 478	2 496	417	935	10 404
België	472	410	563	582	586	3 196
Groot-Brittannië	1 932	426	29	229	122	3 023
Frankrijk	781	203	23	105	86	1 346
Zwitserland	218	55	14	17	16	370
Italië	686	79	5	42	21	902
Spanje	700	73	4	31	22	886
Denemarken	147	50	5	19	10	315
Zweden	114	30	.	14	5	205
Overige landen Eurozone ²⁾	521	113	55	68	39	915
Overige landen in Europa	801	220	13	114	44	1 374
Amerika	1 692	217	14	101	62	2 222
Azië	724	174	4	95	32	1 149
Australië en Oceanië	226	27	.	9	4	285
Afrika	128	36	.	12	6	209
Totaal	20 197	8 213	8 034	8 774	9 438	84 873

Bron: CBS.

¹⁾ Hotels en pensions, jeugd- en groepsaccommodaties, huisjescomplexen, kampeerterreinen. De gegevens in de tabel hebben uitsluitend betrekking op toeristisch verhuur. Het aanbod en gebruik van vast verhuurde standplaatsen of huisjes is niet inbegrepen.

²⁾ Cyprus, Finland, Griekenland, Ierland, Luxemburg, Malta, Oostenrijk, Portugal, Slovenië, Slowakije.

3.3.2 Aanbod en gebruik van hotels, pensions en jeugdaccommodaties in Nederland naar provincie, 2010

	Eenheid	Groningen	Friesland	Drenthe	Overijssel	Flevoland	Gelderland	Utrecht
Accommodaties		118	269	146	180	24	329	103
Slaapplaatsen	1 000	5	12	5	9	1	19	10
<i>Gasten uit</i>								
Nederland	1 000	305	643	296	572	92	1 341	561
Buitenland	1 000	81	121	39	123	36	208	325
Totaal	1 000	386	764	335	695	128	1 548	886
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>								
Nederland	1 000	488	1 225	541	982	139	2 189	832
Buitenland	1 000	136	266	76	211	54	409	520
Totaal	1 000	623	1 491	617	1 193	193	2 598	1 352
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	36,6	35,9	36,1	35,5	39,0	38,5	38,4
		Noord-Holland	Zuid-Holland	Zeeland	Noord-Brabant	Limburg	Nederland	
Accommodaties		729	364	225	277	408	3 172	
Slaapplaatsen	1 000	73	31	9	19	19	212	
<i>Gasten uit</i>								
Nederland	1 000	2 636	1 560	385	939	1 172	10 499	
Buitenland	1 000	5 440	1 105	305	573	370	8 727	
Totaal	1 000	8 076	2 665	690	1 512	1 542	19 225	
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>								
Nederland	1 000	4 357	2 537	728	1 502	2 013	17 533	
Buitenland	1 000	9 992	2 159	702	1 023	629	16 175	
Totaal	1 000	14 348	4 696	1 430	2 526	2 642	33 708	
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	54,6	41,7	47,1	37,5	38,6	44,4	

Bron: CBS.

3.3.3 Aanbod en gebruik van groepsaccommodaties in Nederland naar provincie, 2010

	Eenheid	Groningen	Friesland	Drenthe	Overijssel	Flevoland	Gelderland	Utrecht
Accommodaties		17	134	75	81	9	107	14
Slaapplaatsen	1 000	1	9	4	5	1	7	2
<i>Gasten uit</i>								
Nederland	1 000	20	159	119	x	x	214	x
Buitenland	1 000	2	35	3	x	x	3	x
Totaal	1 000	22	194	122	149	26	218	89
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>								
Nederland	1 000	42	475	309	x	x	576	x
Buitenland	1 000	16	234	23	x	x	17	x
Totaal	1 000	58	709	333	422	76	593	141
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	18,6	26,1	22,8	27,1	30,7	23,8	25,1
		Noord-Holland	Zuid-Holland	Zeeland	Noord-Brabant	Limburg	Nederland	
Accommodaties		36	21	25	139	62	720	
Slaapplaatsen	1 000	3	1	2	10	4	50	
<i>Gasten uit</i>								
Nederland	1 000	x	25	40	290	106	1 294	
Buitenland	1 000	x	11	11	7	7	99	
Totaal	1 000	76	36	50	297	113	1 393	
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>								
Nederland	1 000	x	77	101	732	256	3 320	
Buitenland	1 000	x	36	58	24	22	554	
Totaal	1 000	237	113	158	757	278	3 874	
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	32,8	23,7	27,8	21,4	19,2	24,1	

Bron: CBS.

3.3.4 Aanbod en gebruik van huisjescomplexen met toeristische verhuur in Nederland naar provincie, 2010

	Eenheid	Groningen	Friesland	Drenthe	Overijssel	Flevoland	Gelderland	Utrecht
Accommodaties		12	85	62	80	9	142	16
Slaapplaatsen	1 000	4	14	28	18	5	32	2
<i>Gasten uit</i>								
Nederland	1 000	32	223	642	x	x	676	x
Buitenland	1 000	11	51	77	x	x	53	x
Totaal	1 000	43	274	719	409	214	729	47
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>								
Nederland	1 000	168	1 100	2 940	x	x	3 218	x
Buitenland	1 000	58	296	356	x	x	265	x
Totaal	1 000	227	1 396	3 296	1 837	910	3 482	331
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	16,9	28,4	32,8	30,7	48,0	30,8	38,9
		Noord-Holland	Zuid-Holland	Zeeland	Noord-Brabant	Limburg	Nederland	
Accommodaties		109	42	83	64	102	806	
Slaapplaatsen	1 000	25	17	25	22	32	224	
<i>Gasten uit</i>								
Nederland	1 000	x	241	304	574	900	4 583	
Buitenland	1 000	x	177	211	157	288	1 323	
Totaal	1 000	619	418	515	730	1 188	5 907	
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>								
Nederland	1 000	x	1 231	1 488	2 517	3 915	21 177	
Buitenland	1 000	x	981	1 254	698	1 220	6 817	
Totaal	1 000	3 213	2 211	2 742	3 215	5 135	27 994	
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	36,7	39,4	30,8	41,2	45,8	35,6	

Bron: CBS.

3.3.5 Aanbod en gebruik van kampeerterreinen met toeristische verhuur in Nederland naar provincie, 2010

	Einheid	Groningen	Friesland	Drenthe	Overijssel	Flevoland	Gelderland	Utrecht
Accommodaties		66	194	202	281	43	423	57
Slaapplaatsen	1 000	17	61	68	73	17	119	20
<i>Gasten uit</i>								
Nederland	1 000	49	184	235	272	78	454	81
Buitenland	1 000	14	27	6	15	15	44	6
Totaal	1 000	64	211	241	287	93	498	87
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>								
Nederland	1 000	231	1 064	1 446	1 745	376	2 630	340
Buitenland	1 000	44	90	33	55	68	199	22
Totaal	1 000	275	1 154	1 479	1 800	444	2 829	362
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	6,7	8,2	9,7	11,2	9,7	9,6	8,8
		Noord-Holland	Zuid-Holland	Zeeland	Noord-Brabant	Limburg	Nederland	
Accommodaties		153	116	293	266	162	2 256	
Slaapplaatsen	1 000	69	38	89	83	61	716	
<i>Gasten uit</i>								
Nederland	1 000	282	152	329	396	237	2 749	
Buitenland	1 000	231	109	203	29	34	734	
Totaal	1 000	513	261	532	425	271	3 483	
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>								
Nederland	1 000	1 512	779	2 488	2 170	1 263	16 044	
Buitenland	1 000	886	415	1 215	107	120	3 254	
Totaal	1 000	2 398	1 193	3 703	2 277	1 383	19 297	
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	15,2	12,2	16,9	12,2	9,2	11,4	

Bron: CBS.

3.4 Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties naar toeristengebied

3.4.1 Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties met toeristisch verhuur ¹⁾ in Nederland naar toeristengebied, 2010

	Wadden-eilanden	Noordzee-badplaatsen	IJsselmeer-kust	Delta-gebied	Meren in Groningen, Friesland en NW-Overijssel	Hollands-Utrechtse meren
<i>absoluut</i>						
Accommodaties	373	930	302	254	332	61
<i>x 1 000</i>						
Slaapplaatsen	67	193	54	39	39	6
<i>Gasten uit</i>						
Nederland	1 008	2 377	800	478	396	62
Buitenland	202	1 492	298	228	74	49
<i>w.v.</i>						
Duitsland	166	942	148	107	46	14
België	18	245	35	56	10	6
Groot-Brittannië	4	76	24	21	3	5
Frankrijk	2	48	22	10	2	5
Zwitserland	2	15	5	2	.	1
Italië	2	18	10	4	1	3
Spanje	.	12	7	2	.	1
Denemarken	.	9	4	2	2	1
Zweden	.	4	3	1	.	.
Overige landen Eurozone ²⁾	1	34	9	4	2	2
Overige landen in Europa	2	40	11	8	4	6
Amerika	2	22	7	6	1	2
Azië	1	19	7	4	.	2
Australië en Oceanië	.	5	2	.	.	.
Afrika	.	4	2	.	.	.
Totaal	1 210	3 869	1 098	706	470	111

3.4.1 Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties met toeristisch verhuur ¹⁾ in Nederland naar toeristengebied, 2010 (vervolg)

	Wadden- eilanden	Noordzee- badplaatsen	IJsselmeer- kust	Delta- gebied	Meren in Groningen, Friesland en NW-Overijssel	Hollands- Utrechtse meren
	<i>x 1 000</i>					
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>						
Nederland	3 923	8 290	2 325	1 768	1 196	167
Buitenland	1 214	5 664	956	939	241	77
<i>ww.</i>						
Duitsland	1 107	4 180	574	570	171	21
België	64	731	98	171	29	8
Groot-Brittannië	7	184	64	78	6	8
Frankrijk	4	130	61	20	4	9
Zwitserland	8	44	11	7	.	2
Italië	4	32	20	8	2	4
Spanje	.	23	15	6	.	2
Denemarken	.	27	14	5	3	2
Zweden	.	10	6	4	.	.
Overige landen Eurozone ²⁾	6	103	22	14	4	4
Overige landen in Europa	4	87	26	25	10	9
Amerika	4	47	15	18	3	4
Azië	2	47	20	9	.	3
Australië en Oceanië	.	8	.	.	.	0
Afrika	.	10	.	.	.	1
Totaal	5 137	13 954	3 281	2 707	1 437	244

3.4.1 Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties met toeristisch verhuur ¹⁾ in Nederland naar toeristengebied, 2010 (vervolg)

	Utrechtse heuvelrug en 't Gooi	Veluwe en Veluwerand	Gelders rivierengebied	Achterhoek	Twente, Salland en Vechtstreek	Groningse, Friese en Drentse zand- gronden
	<i>absoluut</i>					
Accommodaties	126	469	104	349	516	587
	<i>x 1 000</i>					
Slaapplaatsen	26	100	16	52	96	122
<i>Gasten uit</i>						
Nederland	508	1 868	130	466	1 255	1 452
Buitenland	147	204	29	45	184	146
ww.						
Duitsland	26	55	8	31	67	80
<i>Gasten uit</i>	<i>x 1 000</i>					
Buitenland						
ww.						
België	18	53	4	5	35	29
Groot-Brittannië	22	24	4	1	16	8
Frankrijk	13	9	1	2	7	4
Zwitserland	4	4	.	.	4	1
Italië	5	6	1	.	4	2
Spanje	6	4	.	.	2	1
Denemarken	3	5	.	.	8	3
Zweden	4	2	.	.	3	2
Overige landen Eurozone ²⁾	6	7	1	1	6	3
Overige landen in Europa	16	11	4	2	13	5
Amerika	11	9	1	1	9	5
Azië	10	9	.	.	8	1
Australië en Oceanië	1	1	.	.	1	.
Afrika	2	2	.	.	2	.
Totaal	655	2 072	159	511	1 438	1 598
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>						
Nederland	1 154	5 985	458	1 744	4 413	5 845
Buitenland	276	570	51	189	516	560
ww.						
Duitsland	45	185	13	149	237	351
België	26	136	8	15	100	105
Groot-Brittannië	43	64	7	3	31	23
Frankrijk	26	23	2	3	13	11
Zwitserland	6	9	.	.	9	3
Italië	9	12	3	.	7	6
Spanje	11	10	.	.	5	3
Denemarken	6	12	.	.	22	12
Zweden	7	5	.	.	5	6
Overige landen Eurozone ²⁾	11	23	2	4	22	11
Overige landen in Europa	34	30	7	5	25	16
Amerika	20	24	2	3	19	9
Azië	23	25	.	.	15	3
Australië en Oceanië	4	3	.	.	2	.
Afrika	4	9	.	.	4	.
Totaal	1 430	6 554	509	1 933	4 929	6 406

3.4.1 Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties met toeristisch verhuur ¹⁾ in Nederland naar toeristengebied, 2010 (slot)

	West- en Midden-Brabant	O-Brabant, N- en M-Limburg en Rijk van Nijmegen	Zuid-Limburg	Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht (excl. badpl.)	Overig Nederland	Nederland
<i>absoluut</i>						
Accommodaties	533	515	447	478	578	6 954
<i>x 1 000</i>						
Slaapplaatsen	98	102	52	66	73	1 203
<i>Gasten uit</i>						
Nederland	1 811	1 580	1 347	1 771	1 816	19 125
Buitenland	683	465	316	4 922	1 399	10 883
<i>ww.</i>						
Duitsland	127	232	68	496	233	2 848
België	184	125	101	217	114	1 257
Groot-Brittannië	89	29	38	923	269	1 555
Frankrijk	49	19	21	363	93	669
Zwitserland	8	3	5	101	24	181
Italië	23	5	9	304	47	443
Spanje	16	4	8	327	46	440
Denemarken	9	5	3	68	28	150
Zweden	7	2	1	62	19	113
Overige landen Eurozone ²⁾	27	8	12	261	48	433
Overige landen in Europa	54	14	15	394	98	698
Amerika	40	11	24	840	231	1 223
Azië	40	6	9	390	114	623
Australië en Oceanië	4	.	1	117	11	147
Afrika	5	1	1	60	23	103
Totaal	2 494	2 046	1 664	6 692	3 215	30 008
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>						
Nederland	5 729	5 427	3 355	2 979	3 316	58 073
Buitenland	1 638	1 634	571	9 270	2 433	26 800
<i>ww.</i>						
Duitsland	336	902	110	966	485	10 404
België	546	440	181	348	188	3 196
Groot-Brittannië	202	75	75	1 709	445	3 023
Frankrijk	96	63	31	695	153	1 346
Zwitserland	15	8	10	195	39	370
Italië	37	10	17	646	85	902
Spanje	27	10	16	672	80	886
Denemarken	16	9	4	130	50	315
Zweden	12	4	3	107	32	205
Overige landen Eurozone ²⁾	61	24	21	490	93	915
Overige landen in Europa	102	28	28	762	174	1 374
Amerika	81	35	50	1 529	358	2 222
Azië	87	19	20	680	192	1 149
Australië en Oceanië	8	.	3	226	19	285
Afrika	11	5	2	114	39	209
Totaal	7 367	7 061	3 926	12 249	5 749	84 873

Bron: CBS.

¹⁾ Hotels en pensions, jeugd- en groepsaccommodaties, huisjescomplexen, kampeerterreinen. De gegevens in de tabel hebben uitsluitend betrekking op toeristisch verhuur. Het aanbod en gebruik van vast verhuurde standplaatsen of huisjes is niet inbegrepen.

²⁾ Cyprus, Finland, Griekenland, Ierland, Luxemburg, Malta, Oostenrijk, Portugal, Slovenië, Slowakije.

3.4.2 Aanbod en gebruik van hotels, pensions en jeugdaccommodaties in Nederland naar toeristengebied, 2010

	Eenheid	Wadden- eilanden	Noordzee- badplaatsen	IJssel- meerkust	Delta- gebied	Meren in Groningen, Friesland en NW- Overijssel	Hollands- Utrechtse meren
Accommodaties	<i>absoluut</i>	133	420	140	124	113	32
Slaapplaatsen	<i>1 000</i>	8	24	6	5	4	1
<i>Gasten uit</i>							
Nederland	<i>1 000</i>	439	1 258	320	252	216	x
Buitenland	<i>1 000</i>	49	743	131	112	43	x
Totaal	<i>1 000</i>	487	2 000	451	363	259	
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>							
Nederland	<i>1 000</i>	989	2 153	497	458	415	x
Buitenland	<i>1 000</i>	144	1 633	238	269	106	x
Totaal	<i>1 000</i>	1 133	3 786	735	727	520	x
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	44,0	45,5	37,5	41,1	35,8	33,3
		Utrechtse heuvelrug en 't Gooi	Veluwe en Veluwerand	Gelders rivieren- gebied	Achterhoek	Twente, Salland en Vechtstreek	Groningse, Friese en Drentse zandgronden
Accommodaties		60	148	41	101	148	178
Slaapplaatsen	<i>1 000</i>	6	12	1	3	8	6
<i>Gasten uit</i>							
Nederland	<i>1 000</i>	317	918	x	184	533	367
Buitenland	<i>1 000</i>	140	139	x	19	117	52
Totaal	<i>1 000</i>	457	1 056		203	650	419
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>							
Nederland	<i>1 000</i>	463	1 500	x	317	891	648
Buitenland	<i>1 000</i>	232	276	x	37	198	98
Totaal	<i>1 000</i>	695	1 776	x	354	1 088	746
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	34,6	41,0	32,7	30,0	35,6	34,0

3.4.2 Aanbod en gebruik van hotels, pensions en jeugdaccommodaties in Nederland naar toeristengebied, 2010 (slot)

	Eenheid	West- en Midden-Brabant	O-Brabant, N- en M-Limburg en Rijk van Nijmegen	Zuid-Limburg	Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht (excl. badpl.)	Overig Nederland	Nederland
Accommodaties	<i>absoluut</i>	206	194	295	470	369	3 172
Slaapplaatsen	<i>1 000</i>	16	8	15	57	31	212
<i>Gasten uit</i>							
Nederland	<i>1 000</i>	820	438	964	1 753	1 608	10 499
Buitenland	<i>1 000</i>	507	147	287	4 831	1 336	8 727
Totaal	<i>1 000</i>	1 326	584	1 252	6 584	2 944	19 225
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>							
Nederland	<i>1 000</i>	1 307	718	1 658	2 899	2 440	17 533
Buitenland	<i>1 000</i>	869	295	482	8 990	2 191	16 175
Totaal	<i>1 000</i>	2 176	1 013	2 139	11 889	4 631	33 708
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	38,0	35,1	40,1	57,4	40,6	44,4

Bron: CBS.

3.4.3 Aanbod en gebruik van verblijfsrecreatie-accommodaties met toeristisch verhuur¹⁾ in Nederland naar toeristengebied, 2010

	Eenheid	Wadden- eilanden	Noordzee- badplaatsen	IJssel- meerkust	Delta- gebied	Meren in Groningen, Friesland en NW- Overijssel	Hollands- Utrechtse meren
Accommodaties		240	510	162	130	219	29
Slaapplaatsen	1 000	60	169	49	34	35	4
<i>Gasten uit</i>							
Nederland	1 000	569	1 119	480	227	181	x
Buitenland	1 000	154	749	167	116	30	x
Totaal	1 000	722	1 869	647	343	211	x
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>							
Nederland	1 000	2 935	6 137	1 828	1 310	782	x
Buitenland	1 000	1 070	4 031	718	670	136	x
Totaal	1 000	4 005	10 169	2 546	1 980	917	x
		Utrechtse heuvelrug en 't Gooi	Veluwe en Veluwerand	Gelders rivieren- gebied	Achterhoek	Twente, Salland en Vechtstreek	Groningse, Friese en Drentse zandgronden
Accommodaties		66	321	63	248	368	409
Slaapplaatsen	1 000	20	88	15	49	88	116
<i>Gasten uit</i>							
Nederland	1 000	191	951	x	282	722	1 085
Buitenland	1 000	7	65	x	26	67	94
Totaal	1 000	198	1 016	x	308	788	1 179
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>							
Nederland	1 000	691	4 485	x	1 426	3 523	5 198
Buitenland	1 000	44	294	x	152	318	462
Totaal	1 000	734	4 779	x	1 579	3 841	5 660

3.4.3 Aanbod en gebruik van verblijfsrecreatie-accommodaties met toeristisch verhuur¹⁾ in Nederland naar toeristengebied, 2010 (slot)

	Eenheid	West- en Midden-Brabant	O-Brabant, N- en M-Limburg en Rijk van Nijmegen	Zuid-Limburg	Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht (excl. badpl.)	Overig Nederland	Nederland
Accommodaties		327	321	152	8	209	3 782
Slaapplaatsen	1 000	82	94	37	8	41	991
<i>Gasten uit</i>							
Nederland	1 000	991	1 143	383	17	208	8 627
Buitenland	1 000	176	318	29	91	63	2 157
Totaal	1 000	1 168	1 461	412	108	271	10 783
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>							
Nederland	1 000	4 422	4 709	1 697	80	875	40 541
Buitenland	1 000	770	1 339	90	280	242	10 625
Totaal	1 000	5 191	6 049	1 786	360	1 118	51 166

Bron: CBS.

¹⁾ Jeugd- en groepsaccommodaties, huisjescomplexen, kampeerterreinen (en combinaties van deze logiesvormen).

N.B. De gegevens in de tabel hebben uitsluitend betrekking op toeristisch verhuur. Het aanbod en gebruik van vast verhuurde huisjes is niet inbegrepen.

3.5 Het gebruik van logies- accommodaties naar logiesvorm

3.5.1 Gebruik van hotels, pensions en jeugdaccommodaties in Nederland naar land van woonplaats van de gasten, 2010

	Gasten	Overnachtingen
	<i>x 1 000</i>	
Nederland	10 499	17 533
Buitenland	8 727	16 175
ww.		
Duitsland	1 485	3 029
België	797	1 301
Luxemburg	40	81
Groot-Brittannië	1 477	2 655
Ierland	109	189
Frankrijk	578	1 020
Zwitserland	164	300
Liechtenstein	3	5
Italië	412	822
Malta	7	14
Spanje	425	834
Portugal	53	103
Oostenrijk	69	131
Denemarken	136	257
Zweden	108	190
Noorwegen	96	177
Finland	49	91
IJsland	7	12
Griekenland	45	87
Cyprus	7	14
Turkije	52	94
Polen	81	147
Tsjechië	33	62
Bulgarije	12	23
Roemenie	31	58
Slowakije	10	19
Slovenië	10	20
Hongarije	27	49
Rusland	115	221
Estland	6	10
Letland	6	10
Litouwen	9	16
Oekraïne	17	28
Overige Europa	177	346

3.5.1 Gebruik van hotels, pensions en jeugdaccommodaties in Nederland naar land van woonplaats van de gasten, 2010 (vervolg)

	Gasten	Overnachtingen
	<i>x 1 000</i>	
Amerika	1 216	2 186
w.v.		
Canada	127	241
Verenigde Staten	894	1 572
Brazilië	84	169
Overig Amerika (Midden & Zuid)	110	204
Azië	617	1 109
w.v.		
Japan	119	197
Indonesië	21	39
Israël	70	150
Taiwan	15	27
China	103	166
Hong Kong	21	37
Zuid Korea	23	39
India	64	129
Overig Azië	181	326
Australië en Oceanië	144	272
w.v.		
Australië	116	223
Nieuw Zeeland	14	26
Overig Oceanië	14	24
Afrika	100	194
w.v.		
Zuid Afrika	28	52
Overig Afrika	73	143
Totaal	19 225	33 708

Bron: CBS.

3.5.2 Gebruik van verblijfsrecreatie-accommodaties met toeristisch verhuur in Nederland, 2010

	Gasten			Overnachtingen		
	groeps- accommodaties	huisjes- complexen	kampeer- terreinen	groeps- accommodaties	huisjes- complexen	kampeer- terreinen
	x 1 000					
Nederland	1 294	4 583	2 749	3 320	21 177	16 044
Buitenland	99	1 323	734	554	6 817	3 254
ww.						
Duitsland	75	821	467	454	4 550	2 370
België	19	359	82	69	1 486	341
Groot-Brittannië	1	39	38	4	212	152
Frankrijk	1	44	45	4	206	115
Zwitserland	.	6	9	.	37	28
Italië	.	2	29	.	12	67
Spanje	.	4	11	.	20	31
Denemarken	.	5	9	.	29	29
Zweden	.	.	4	.	.	9
Overige landen Eurozone ¹⁾	2	17	13	17	106	43
Overige landen in Europa	.	13	17	.	73	47
Amerika	.	4	3	.	26	9
Azië	.	5	.	.	37	.
Australië en Oceanië	.	.	3	.	.	7
Afrika	.	2	.	.	12	.
Totaal	1 393	5 907	3 483	3 874	27 994	19 297

Bron: CBS.

¹⁾ Cyprus, Finland, Griekenland, Ierland, Luxemburg, Malta, Oostenrijk, Portugal, Slovenië.

N.B. De gegevens in de tabel hebben uitsluitend betrekking op toeristisch verhuur. Het aanbod en gebruik van vast verhuurde standplaatsen of huisjes is niet inbegrepen.

Aanhangsels

4

Aanhangsels

- 4.1** Lijst van gehanteerde begrippen
- 4.2** Doel en opzet van de Statistiek Logiesaccommodaties
- 4.3** Cartogram Toeristengebieden in Nederland, 2010
- 4.4** Toeristengebieden in Nederland, gemeentelijke indeling op 1 januari 2010
- 4.5** Handleiding voor de gebruikers van StatLine
 - Index
 - Enkele aanverwante publicaties

4.1 Lijst van gehanteerde begrippen

Gast

Een bezoeker die één of meer nachten achtereen in een logiesaccommodatie verblijft. Bezoekers die meer dan twee maanden in een hotel of pension verblijven, worden als vaste gasten aangemerkt. Zij tellen niet mee voor de statistiek. Bezoekers die een vaste standplaats op een kampeerterrein of een huisje voor langer dan twee maanden hebben gehuurd, worden evenmin geregistreerd. Asielzoekers worden niet meegeteld, ook niet als ze korter dan twee maanden in een accommodatie verblijven. Per maand worden de in die maand vertrokken gasten waargenomen, ongeacht in welke maand de gast aangekomen is. Het is mogelijk dat een persoon twee of meerdere malen in een maand in dezelfde accommodatie of in verschillende accommodaties als gast uitcheckt. Dit heeft tot gevolg dat gasten met dergelijk toeristisch gedrag het aantal gasten verhogen met het aantal keren dat zij uitchecken.

Overnachting (of nacht)

Elke nacht die een gast doorbrengt in een logiesaccommodatie, voor zover dit geen overnachting is van een vaste gast in een hotel of pension of van een vaste huurder van een huisje of vaste standplaats op een kampeerterrein.

Logiesaccommodatie

Ruimtelijke eenheid die een onderdeel uitmaakt van een vestiging van een onderneming, welke eenheid bestemd, ingericht en in gebruik is voor het overnachten door een verblijf van gasten (toeristen). Een accommodatie kan meerdere logiesvormen aanbieden. In deze publicatie worden als logiesaccommodatie aangemerkt: hotels en pensions, jeugdaccommodaties (jeugdhotels en -herbergen), groepsaccommodaties, huisjescomplexen, kampeerterreinen en mengvormen van deze accommodaties (zie ook onderstaande beschrijvingen).

Hotel en pension

Hotel, pension

Een accommodatie waarin logies wordt verstrekt en waar eventueel afzonderlijke maaltijden, kleine etenswaren en dranken worden verstrekt aan gasten en mogelijk ook aan passanten (een gast overnacht en een passant niet). Logies overwegend in één- en tweepersoonskamers. Ook appartementen met hoteldienstverlening behoren tot deze categorie. Het CBS hanteert zelf geen aparte criteria voor hotels en pensions. De accommodatie zelf bepaalt of er sprake is van een hotel of een pension. In de praktijk onderscheidt een pension zich van een hotel door geen consumpties aan passanten te verstrekken.

De gepresenteerde cijfers in hoofdstuk 2 en 3 hebben vanaf het jaar 1998 betrekking op hotels en pensions met ten minste vijf slaappleaatsen. In eerdere jaren ligt de ondergrens op 20 slaappleaatsen.

Hoteldienstverlening

Het gedurende het verblijf schoonhouden van kamer(s) en opmaken van bedden. Verder kunnen nog andere diensten ter beschikking worden gesteld zoals receptie, room- en telefoonservice.

Jeugd- en groepsaccommodaties

Jeugdaccommodatie

Jeugdhotels en jeugdherbergen. Jeugdhotels zijn hotels met logiesverstrekking overwegend aan jeugdigen.

Jeugdherbergen hebben eveneens overwegend jeugdige gasten. Hierin worden logies aangeboden zowel aan groepen als aan individuele personen met slaappleaatsen in kamers en/of zalen, die gasten mogelijk met 'vreemden' moeten delen. In het algemeen is er geen sprake van hoteldienstverlening.

De gepresenteerde cijfers in hoofdstuk 2 en 3 hebben vanaf het jaar 1998 betrekking op jeugdhotels en jeugdherbergen met ten minste vijf slaappleaatsen. In eerdere jaren ligt de ondergrens op 20 slaappleaatsen.

Groepsaccommodatie

Een accommodatie met logiesverstrekking overwegend aan personen in groepsverband (geen gezinsverband zijnde) met slaappleaatsen in kamers, zalen, huisjes, tenthuisjes,

appartementen en/of tenten die gasten mogelijk met 'vreemden' moeten delen. Onder groepsaccommodaties worden verstaan: kampeerboerderijen, vakantiehuizen, kindervakantiehuizen, scoutinghuizen, natuurvriendenhuizen, tentenkampen en logiesaccommodaties behorende tot watersportcentra en maneges.

De gepresenteerde cijfers in hoofdstuk 2 en 3 hebben vanaf het jaar 1998 betrekking op groepsaccommodaties met ten minste 20 slaappleatsen. In eerdere jaren ligt de ondergrens op 50 slaappleatsen.

Huisjescomplex (of huisjesterrein)

Een complex bestaande uit een aantal zomerhuisjes, (vakantie)bungalows of (vakantie)appartementen, voor zover deze verblijfseenheden hoofdzakelijk voor verhuur door de exploitant of beheerder van het complex beschikbaar zijn. Complexen tweede woningen waarvan de individuele woningen in eigendom zijn van afzonderlijke particulieren en die niet hoofdzakelijk beschikbaar zijn voor verhuur door de exploitant van het complex behoren dus niet tot deze categorie. Complexen appartementen die verhuurd worden met hoteldienstverlening (zie hotel) worden niet als huisjescomplex beschouwd, maar als (appartementen)hotel. Ook appartementen zonder hoteldienstverlening, die vaak deel uitmaken van een groter gebouw, worden beschouwd als een bungalow of zomerhuisje.

De gepresenteerde cijfers in hoofdstuk 2 en 3 hebben vanaf 1998 betrekking op huisjescomplexen met ten minste 20 slaappleatsen. In eerdere jaren ligt de ondergrens op 50 slaappleatsen.

Kampeerterrein

Een terrein of een deel van een terrein met tenminste wasgelegenheid en toiletten, waarop kan worden overnacht in tenten, toercaravans, kampeerauto's, stacaravans, tenthuisjes of trekkershutten.

De gepresenteerde cijfers in hoofdstuk 2 en 3 hebben vanaf 1998 betrekking op kampeerterrainen met ten minste 20 toeristische slaappleatsen. In eerdere jaren ligt de ondergrens op 400 toeristische slaappleatsen.

Mengvormen

In de praktijk komen de hierboven vermelde logiesvormen vaak in combinatie voor. Wordt een combinatie aangetroffen van hotel/pension met een andere logiesvorm, waarbij de

slaapplaatscapaciteit in beide sectoren boven de gestelde waarnemingsgrens ligt, dan wordt de accommodatie beschouwd en behandeld als twee accommodaties. Bij een mengvorm van kampeerterrinen, huisjescomplexen en/of groepsaccommodaties worden vanaf 1998 alleen die onderdelen waargenomen die boven de waarnemingsgrens liggen. Vóór 1998 werden alle toeristische gasten en overnachtingen geregistreerd zodra één van de onderdelen tot de populatie behoorden.

Slaapplaats

Iedere eenpersoonsslaapplaats in een logiesaccommodatie. Bij hotels, pensions, jeugd-hotels en jeugdherbergen, huisjes, trekkershutten en groepsaccommodaties worden alle eenpersoonsbedden of andere eenpersoonsslaapplaatsen als één slaapplaats geteld; tweepersoonsbedden worden als twee slaapplaatsen geteld. Bijzetbedden in hotels worden niet meegeteld; bedden in dependances vanaf 1997 wel. Op kampeerterrinen telt vanaf 1998 een standplaats voor vijf slaapplaatsen; voorheen was dat vier. Vast verhuurde standplaatsen worden niet meegeteld.

Slaapplaatsbezettingsgraad

Het aantal overnachtingen in een bepaalde periode gedeeld door het product van het aantal slaapplaatsen en het aantal dagen van de betreffende periode (bruto slaapplaats-bezettingsgraad). De netto bezettingsgraad gaat uit van de capaciteit in accommodaties die op dat moment geopend zijn voor gasten. Alleen de netto slaapplaatsbezettingsgraad wordt gepubliceerd. Ter illustratie: Stel dat het aantal overnachtingen in januari, februari en maart respectievelijk 1 000, 1 200 en 1 800 bedraagt en het aantal slaapplaatsen in de geopende accommodaties respectievelijk 100, 120 en 150, dan is de netto bezettingsgraad in het eerste kwartaal 0,36 ($= (1\ 000 + 1\ 200 + 1\ 800) / (31 * 100 + 28 * 120 + 31 * 150)$), uitgedrukt als percentage: 36 procent.

Bij het gebruik van de aldus berekende bezettingsgraad dient men zich te realiseren dat:

- de kamer-, huisjes- en standplaatsbezetting veelal aanmerkelijk hoger is dan de slaapplaatsbezetting, omdat meestal niet alle slaapplaatsen van deze verblijfseenheden benut worden;
- bezetting door vaste gasten in hotels en pensions niet inbegrepen is.

Toeristische standplaats

Een ruimte (kampeervak) voor het plaatsen van een kampeermiddel niet bestemd voor vaste verhuur (=verhuur gedurende ten minste 2 maanden in het zomerseizoen aan een en dezelfde persoon).

Zakelijk toerisme

Naast toeristen verblijven er in de Nederlandse accommodaties ook zakelijke gasten. Aan accommodaties wordt de vraag gesteld welk aandeel van de overnachtingen van zakelijke aard is. Deze wordt vertaald naar het *aantal* overnachtingen.

4.2 Doel en opzet van de Statistiek Logiesaccommodaties

Doel van de statistiek

De Statistiek Logiesaccommodaties beoogt een cijfermatig inzicht te geven in aanbod en gebruik van logiesverstrekkennde accommodaties in Nederland.

Populatie

De onderzoekspopulatie van de Statistiek Logiesaccommodaties wordt in principe gevormd door alle logiesverstrekkennde accommodaties in Nederland met ten minste 5 slaappleaatsen in een hotel of pension of ten minste 20 slaappleaatsen in een verblijfsrecreatie-accommodatie: kampeerterrein, huisjescomplex, jeugd- of groepsaccommodatie.

De populatie wordt bepaald aan de hand van:

- de inschrijvingen bij het Bedrijfschap Horeca en Catering;
- het adressenbestand van het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen (voorheen Toerisme Recreatie Nederland) voor verschillende vormen van verblijfsrecreatie.

Alle exploitanten van de accommodaties behorend tot de onderzoekspopulatie ontvangen eenmaal per jaar een inventarisatievragenlijst. Met deze vragenlijst wordt de te naamstelling en adressering gecontroleerd en voorts worden hiermee de capaciteit van de accommodatie en de aard daarvan, de openstelling in de maanden van het jaar en de sterren classificatie van hotels vastgesteld. Aan de hand van de geregistreeerde capaciteit wordt bepaald of de accommodatie in aanmerking komt voor de maandelijkse waarneming van het bezoek (aantal gasten en aantal overnachtingen). Alleen de volgende accommodaties komen hiervoor in aanmerking:

- hotels en pensions, jeugdherbergen en jeugdhôtels met ten minste vijf slaappleatsen;
 - kampeerterréinen met ten minste 20 slaappleatsen;
 - huisjescomplexen met ten minste 20 slaappleatsen;
 - groepsaccommodaties met ten minste 20 slaappleatsen;
- Bij combinaties van kampeerterréinen, huisjescomplexen en/of groepsaccommodaties behoren alleen die onderdelen tot de populatie, die over ten minste 20 slaappleatsen beschikken.

Schema 1
Gehanteerde ondergrenzen vanaf 1998

Type Logiesaccommodatie	Ondergrens
	<i>aantal slaappleatsen</i>
Hotels, pensions en jeugdaccommodaties	5
Kampeerterréinen	20
Huisjescomplexen	20
Groepsaccommodaties	20

Bron: CBS.

Waarneming

Uit de bedrijven die tot de populatie behoren wordt in november voorafgaand aan het jaar van waarneming een steekproef getrokken. Hierbij wordt gestratificeerd naar type bedrijf, aantal slaappleatsen en regio (COROP-gebied). Alleen de getrokken bedrijven worden – voor de maanden waarin deze geopend zijn – met een maandvragenlijst benaderd. Van de 6 350 vestigingen van bedrijven die in 2010 tot de populatie behoren, zijn er in totaal 2301 getrokken. Met behulp van de maandvragenlijst wordt het aantal in de desbetreffende maand vertrokken gasten geregistreerd, onderscheiden naar land van woonplaats. Ook wordt met de maandvragenlijst het aantal overnachtingen van de vertrokken gasten vastgelegd. De geregistreerde gasten en overnachtingen van de responderende bedrijven in de steekproef worden opgehoogd naar de totale populatie, dus ook voor de bedrijven die buiten de steekproef zijn gevallen en voor optredende (partiële) non-respons.

Het verstrekken van opgaven voor de Statistiek Logiesaccommodaties is vanaf 3 januari 2004 verplicht volgens het Besluit gegevensverwerving CBS van 10 december 2003 behorende bij artikel 33 van de Wet op het Centraal Bureau voor de Statistiek van 20 november 2003.

Tot die datum was het verplicht ingevolge de Wet van 28 december 1936, Stbl 639 DD en bij beschikking van de Minister van 7 september 1971 no 971/390 E.P.

In schema 2 zijn de kerngegevens opgenomen per accommodatievorm. Daarbij zijn bedrijven die meerdere accommodatievormen omvatten gesplitst per accommodatievorm. Hierdoor is de som van de delen (6 954) hoger dan het aantal vestigingen van bedrijven (6 350).

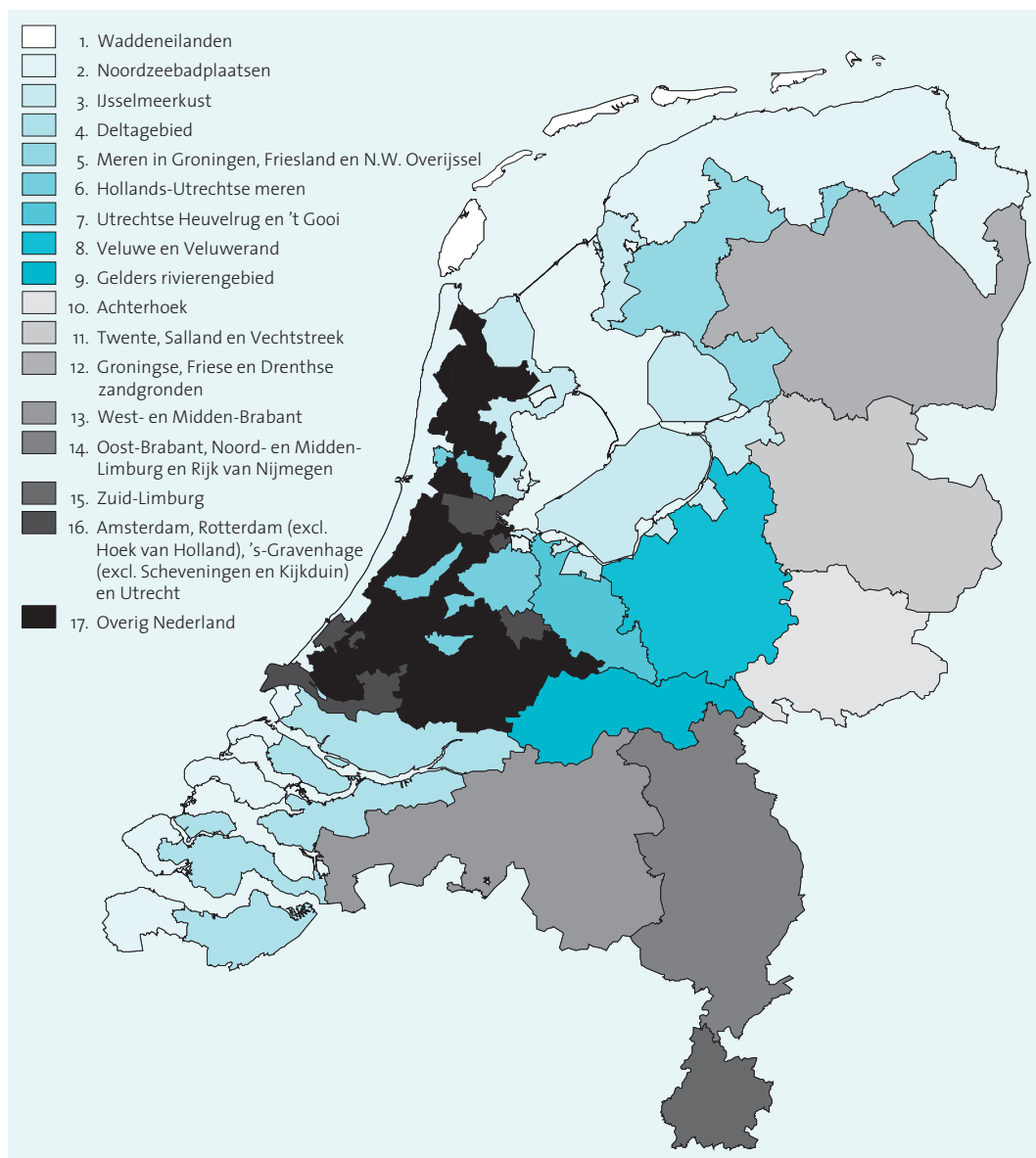
Schema 2
Populatiegegevens logiesaccommodaties 2005–2010 ¹⁾

Type logiesaccommodatie	Eenheid	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Hotels, pensions en jeugdaccommodaties							
accommodaties	1	3 135	3 099	3 196	3 180	3 151	3 172
slaapplaatsen	1 000	192	192	200	199	204	212
gasten	1 000	16 382	18 030	19 229	18 496	17 846	19 225
overnachtingen	1 000	29 518	31 759	34 159	32 619	31 481	33 708
Kampeertreinen (toeristisch)							
accommodaties	1	2 446	2 462	2 452	2 358	2 324	2 256
slaapplaatsen	1 000	728	724	736	736	723	716
gasten	1 000	3 473	3 521	3 603	3 198	3 549	3 483
overnachtingen	1 000	22 117	21 251	20 824	18 811	20 085	19 297
Huisjescomplexen							
accommodaties	1	783	806	837	813	843	806
slaapplaatsen	1 000	212	215	220	216	227	224
gasten	1 000	4 937	5 524	5 989	5 997	6 119	5 907
overnachtingen	1 000	24 468	26 813	29 283	29 174	29 051	27 994
Groepsaccommodaties							
accommodaties	1	796	787	783	745	733	720
slaapplaatsen	1 000	57	57	56	53	51	50
gasten	1 000	1 402	1 428	1 439	1 411	1 446	1 393
overnachtingen	1 000	4 057	4 120	4 002	3 848	3 899	3 874

Bron: CBS.

¹⁾ Zie schema 1 voor gehanteerde ondergrenzen.

4.3 Cartogram Toeristengebieden in Nederland, 2010

4.4 Toeristengebieden in Nederland, gemeentelijke indeling op 1 januari 2010

1. Waddeneilanden

Ameland
Schiermonnikoog
Terschelling
Texel
Vlieland

2. Noordzeepadplaatsen

Bergen (NH)
Beverwijk
Bloemendaal
Castricum
Den Helder
Goedereede
Heemskerk
Hoek van Holland
Katwijk
Kijkduin
Noordwijk
Noordwijkerhout
Scheveningen
Schouwen-Duiveland
Sluis
Veere
Velsen
Vlissingen
Wassenaar
Westland
Westvoorne
Zandvoort
Zijpe

3. IJsselmeerkust

Almere
Andijk
Bunschoten
Drechterland
Dronten
Edam-Volendam
Eemnes
Elburg
Enkhuizen
Harderwijk
Hoorn
Huizen
Kampen
Koggenland
Lelystad
Medemblik
Muiden
Nijefurd
Noordoostpolder
Stede Broec
Urk
Waterland
Wervershoof
Wieringen
Wieringermeer
Wûnseradiel
Zeevang
Zeewolde
Zwartewaterland

4. Deltagebied

Albrandswaard
Barendrecht
Bernisse
Binnenmaas
Borsele
Brielle
Cromstrijen
Dirksland
Dordrecht
Drimmelen
Goes
Hellevoetsluis
Hulst
Kapelle
Korendijk
Middelburg
Middelharnis
Moerdijk
Noord-Beveland
Oostflakkee
Oud-Beijerland
Papendrecht
Reimerswaal
Sliedrecht
Spijkenisse
Steenbergen
Strijen
Terneuzen
Tholen
Werkendam

- Woudrichem
Zwijndrecht
- 5. Meren in Groningen, Friesland en Noordwest-Overijssel**
Boarnsterhim
Gaasterlân-Sleat
Haren
Hoogezand-Sappemeer
Leek
Lemsterland
Skarsterlân
Slochteren
Smallingerland
Sneek
Steenwijkerland
Tytsjerksteradiel
Wymbritseradiel
- 6. Hollands-Utrechtse meren**
Aalsmeer
Abcoude
Alkemade
Breukelen
De Ronde Venen
Jacobswoude
Landsmeer
Loenen
Maarssen
Nieuwkoop
Oostzaan
Reeuwijk
Uitgeest
Wijdemeren
Wormerland
- 7. Utrechtse Heuvelrug en 't Gooi**
Amersfoort
- Baarn
Blaricum
Bussum
De Bilt
Hilversum
Laren
Leusden
Naarden
Renswoude
Rhenen
Soest
Utrechtse Heuvelrug
Veenendaal
Woudenberg
Zeist
- 8. Veluwe en Veluwerand**
Apeldoorn
Arnhem
Barneveld
Brummen
Ede
Epe
Ermelo
Hattem
Heerde
Nijkerk
Nunspeet
Oldebroek
Putten
Renkum
Rheden
Rozendaal
Scherpenzeel
Voorst
Wageningen
- 9. Gelders rivierengebied**
Beuningen
Buren
Culemborg
- Drunen
Geldermalsen
Lingewaal
Lingewaard
Maasdriel
Neder-Betuwe
Neerijnen
Overbetuwe
Tiel
West Maas en Waal
Wijchen
Zaltbommel
- 10. Achterhoek**
Aalten
Berkelland
Bronckhorst
Doesburg
Doetinchem
Duiven
Lochem
Montferland
Oost Gelre
Oude IJsselstreek
Rijnwaarden
Westervoort
Winterswijk
Zevenaar
Zutphen
- 11. Twente, Salland en Vechtstreek**
Almelo
Borne
Dalfsen
Deventer
Dinkelland
Enschede
Haaksbergen
Hardenberg
Hellendoorn

Hengelo
Hof van Twente
Losser
Oldenzaal
Olst-Wijhe
Ommen
Raalte
Rijssen-Holtén
Staphorst
Tubbergen
Twenterand
Wierden
Zwolle

**12. Groningse, Friese en
Drentse zandgronden**

Aa en Hunze
Assen
Bellingwedde
Borger-Odoorn
Coevorden
De Wolden
Emmen
Heerenveen
Hoogeveen
Meppel
Midden-Drenthe
Noordenveld
Ooststellingwerf
Opsterland
Tynaarlo
Vlagtwedde
Westerveld
Weststellingwerf

**13. West- en
Midden-Brabant**

Aalburg
Alphen-Chaam
Baarle-Nassau
Bergeijk

Bergen op Zoom
Bernheze
Best
Bladel
Boxtel
Breda
Dongen
Eersel
Eindhoven
Etten-Leur
Geertruidenberg
Geldrop-Mierlo
Gilze en Rijen
Goirle
Haaren
Halderberge
Heeze-Leende
Heusden
Hilvarenbeek
Lith
Loon op Zand
Maasdonk
Nuenen, Gerwen en
Nederwetten
Oirschot
Oisterwijk
Oosterhout
Reusel-De Mierden
Roosendaal
Rucphen
Schijndel
's-Hertogenbosch
Sint-Michielsgestel
Sint-Oedenrode
Son en Breugel
Tilburg
Valkenswaard
Veghel
Veldhoven
Vught
Waalre

Waalwijk
Woensdrecht
Zundert

**14. Oost-Brabant, Noord-
en Midden-Limburg
en Rijk van Nijmegen**

Asten
Beesel
Bergen (L.)
Boekel
Boxmeer
Cranendonk
Cuijk
Deurne
Echt-Susteren
Gemert-Bakel
Gennep
Grave
Groesbeek
Horst aan de Maas
Helmond
Heumen
Laarbeek
Landerd
Leudal
Maasgouw
Mill en Sint-Hubert
Millingen aan de Rijn
Mook en Middelaar
Nederweert
Nijmegen
Oss
Peel en Maas
Roerdalen
Roermond
Sint Anthonis
Someren
Ubbergen
Uden
Venlo

Venray	Meerssen	16. Amsterdam
Weert	Nuth	Rotterdam
15. Zuid-Limburg	Onderbanken	(excl. Hoek van Holland)
Beek	Schinnen	's-Gravenhage
Brunssum	Simpelveld	(excl. Scheveningen
Eijsden	Sittard-Geleen	en Kijkduin)
Gulpen-Wittem	Stein	Utrecht
Heerlen	Vaals	17. Overig Nederland
Kerkrade	Valkenburg aan de Geul	(rest Nederlandse
Landgraaf	Voerendaal	gemeenten)
Maastricht		
Margraten		

4.5 Handleiding voor de gebruikers van StatLine

StatLine is de elektronische databank van het CBS, die u gratis kunt raadplegen. Deze databank bevat statistische informatie over vele maatschappelijke en economische onderwerpen in de vorm van tabellen en grafieken. Achter in deze publicatie zijn de titels vermeld van de publicaties die over logiesaccommodaties in StatLine zijn opgenomen.

De efficiëntste manier om cijfers over logiesaccommodaties in StatLine te vinden is als volgt. Ga naar de internetsite <http://statline.cbs.nl> en druk op de knop 'thema's'. U krijgt dan de 'StatLine Webselector' op uw scherm. Door achtereenvolgens op de mappen 'Vrije tijd en Cultuur', 'Toerisme' en 'Logiesaccommodaties' te klikken, komt u bij de tabellen met gegevens uit de statistiek logiesaccommodaties terecht. Als u de gewenste publicatie aanklikt, verschijnen in de 'Webselector' enkele tabbladen met onderwerpen, perioden en andere selectiemogelijkheden waaruit u telkens een keuze kunt maken om een eigen tabel samen te stellen. Vervolgens drukt u op 'Toon gegevens'. U krijgt dan de gekozen tabel op het scherm te zien. Deze kunt u afdrukken of opslaan. Na boven de tabel op het pictogram met de diskette (tabel download) te klikken, kunt u aangeven in welk formaat u de gegevens op wilt slaan.

Voor nadere informatie en vragen over het gebruik van StatLine kunt u contact opnemen met de infoservice van het CBS, tel. 0900 0227, e-mail infoservice@cbs.nl.

In het bijzonder voor de statistiek logiesaccommodaties hebben we een nieuwe internet-service. Deze service bestaat er uit dat u middels een e-mail op de hoogte gebracht wordt van recente publicaties. In deze mail vindt u tevens de directe link naar de publicatie die dan verschenen is. Mocht u deze vorm van informatie op prijs stellen, stuur dan een e-mail met uw verzoek naar statistieklogies@cbs.nl. U ontvangt dan de aankondigingen van de publicatie.

Index

Trefwoorden	Staten	Figuren	Tabellen
Gasten			
land van woonplaats	2.1.2	2.1.1	3.1.1-3.5.2
maand		2.1.4	3.2.1-3.2.3
kwartaal		2.1.4	3.1.1-3.1.6
provincie	2.1.6	2.1.5	3.3.1-3.3.5
toeristengebied	2.1.7		3.4.1-3.4.3
logiesvorm	2.1.8-2.1.10		3.1.3-3.1.6, 3.2.2, 3.2.3, 3.3.2-3.3.5, 3.4.2-3.5.2
Overnachtingen			
land van woonplaats	3.2.2, 3.2.3	2.2.1	3.1.1-3.5.2
maand		2.2.5	3.2.1-3.2.3
kwartaal	2.2.4		3.1.1-3.1.6
provincie	2.2.6, 3.2.7	2.2.8	3.3.1-3.3.5
toeristengebied	2.2.9, 2.2.10		3.4.1-3.4.3
logiesvorm	3.2.11-3.2.12		3.1.3-3.1.6, 3.2.2, 3.2.3, 3.3.2-3.3.5, 3.4.2-3.5.2
Aanbod accommodaties			
maand		2.4.1	3.2.1-3.2.3
kwartaal			3.1.1-3.1.6
provincie			3.3.1-3.3.5
toeristengebied			3.4.1-3.4.3
logiesvorm			3.1.3-3.1.6, 3.2.2, 3.2.3, 3.3.2-3.3.5, 3.4.2-3.4.3
Slaapplaatsen			
maand		2.4.3	3.2.1-3.2.3
kwartaal			3.1.1-3.1.6
provincie			3.3.1-3.3.5
toeristengebied			3.4.1-3.4.3
logiesvorm			3.1.3-3.1.6, 3.2.2, 3.2.3, 3.3.2-3.3.5, 3.4.2-3.4.3

Trefwoorden	Staten	Figuren	Tabellen
Bezettingsgraden			
maand		2.4.3, 2.4.4	3.2.2, 3.2.3
kwartaal			3.1.3-3.1.6
provincie			3.1.1-3.1.6
toeristengebied			3.4.2-3.4.3
logiesvorm	2.4.5		3.1.3-3.1.6, 3.2.2, 3.2.3, 3.3.2-3.3.5, 3.4.2
Zakelijk toerisme		2.3.1-2.3.7	

Enkele aanverwante publicaties

Logiesaccommodaties

Publicaties op StatLine met gegevens over 2010

Tijdreeksen vanaf 1998:

Maandcijfers:

Aanbod van logiesaccommodaties; per type naar provincie, toeristengebied, 5 grote steden, COROP en hotels naar sterklasse

Totaal accommodaties; gasten en overnachtingen per herkomstland naar provincie en toeristisch landsdeel (een samenvoeging van toeristengebieden)

Hotels; gasten en overnachtingen per herkomstland naar provincie, toeristisch landsdeel, 5 grote steden, sterklasse en Amsterdam naar sterklasse en zakelijke overnachtingen.

Verblijfsrecreatieve accommodaties; gasten en overnachtingen per herkomstland naar provincie en toeristisch landsdeel

Campings, bungalows en groepsaccommodaties; gasten en overnachtingen per herkomstland

Jaarcijfers:

Hotels en overige accommodaties per toeristengebied; gasten en overnachtingen gesplitst naar Nederland en buitenland

Campings, bungalows en groepsaccommodaties per provincie; gasten en overnachtingen gesplitst naar Nederland en buitenland

Totaal accommodaties per toeristengebied; gasten en overnachtingen per herkomstland

Tijdreeks vanaf 1977:

Kerncijfers per jaar; aanbod en aantal overnachtingen per type accommodatie

Tijdreeks vanaf 2007:

Zakelijk toerisme

Elk kwartaal verschijnen de voorlopige kwartaalcijfers in:

‘Barometer voor Horeca, Catering en Verblijfsrecreatie’, een kwartaaluitgave van het bedrijf Horeca en Catering en het Centraal Bureau voor de Statistiek

Toerisme en recreatie algemeen

Toerisme en recreatie in cijfers 2011

Inkomend toerisme

Buitenlandse toeristen in Nederland 2008/2009 te bestellen bij het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen in Leidschendam).

Vakanties van Nederlanders

Vakanties van Nederlanders 2010

Dagrecreatie

Dagrecreatie 2006/'07 (op Statline)

De publicaties kunnen besteld worden bij de afdeling Verkoop van het CBS te Heerlen, Postbus 4481, 6401 CZ Heerlen, fax (045) 570 62 68 of e-mail verkoop@cbs.nl.

Inkomend toerisme

Buitenlandse toeristen in Nederland 2008/2009 te bestellen bij het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen in Leidschendam).

Vakanties van Nederlanders

Vakanties van Nederlanders 2010

Dagrecreatie

Dagrecreatie 2006/'07 (op Statline)

De publicaties kunnen besteld worden bij de afdeling Verkoop van het CBS te Heerlen, Postbus 4481, 6401 CZ Heerlen, fax (045) 570 62 68 of e-mail verkoop@cbs.nl.